

Izvirni znanstveni članek
UDK 347.131.2(497.4)

Pretrganje in zadržanje zastaranja terjatev

DR. MATIJA DAMJAN,
raziskovalec na Inštitutu za primerjalno
pravo pri Pravni fakulteti v Ljubljani,
docent na Pravni fakulteti v Ljubljani

1. Uvod

V slovenskem pravu vprašanja zastaranja terjatev splošno ureja Obligacijski zakonik (OZ).¹ V 335. členu določa, da z zastaranjem preneha pravica zahtevati izpolnitev obveznosti, zastaranje pa nastopi, ko preteče z zakonom določeni čas, v katerem bi bil upnik lahko zahteval izpolnitev obveznosti. Z zastaranjem torej preneha pravica do uveljavljanja sodnega varstva, sama obveznost – materialnopravna pravica, ki je lahko predmet mediacije – pa ne preneha. To pomeni, da jo dolžnik lahko še vedno veljavno izpolni, upnik pa izpolnitve ne more več doseči s tožbo, če se seveda dolžnik v pravdi sklicuje na zastaranje. Obveznost postane »naravna«, neiztožljiva.² Po splošnem pravilu iz 336. člena OZ zastaranje začne teči prvi dan po dnevu, ko je upnik imel pravico terjati izpolnitev obveznosti, torej od dospelosti terjatve.³ Zastaranje nastopi, ko izteče zadnji dan z zakonom določenega časa. Vendar pa tek zastaranja od zapadlosti terjatve do izteka zastaralnega roka ni vedno neprekinjen. Zastaranje namreč sankcionira pasivnost upnika in s tem varuje pravno varnost in »pravni mir«. ⁴ Upnikova pasivnost pa je včasih opravičljiva. Nedosledno bi bilo, če bi upravičenec izgubil svoje pravice tudi v primeru, kadar je želel uveljavljati zahteve, pa jih ni mogel zaradi okoliščin, za katere ni odgovoren. ⁵ Zato zakon določa, da nekatere okoliščine vplivajo na tek zastaralnih rokov, in

¹ Uradni list RS, št. 97/07 – uradno prečiščeno besedilo.

² Kranjc v: Juhart, Plavšak (2), str. 445; Brus, str. 340–342; Sajovic, str. 90–92.

³ Zakon sicer pozna še več posebnih pravil o začetku teka zastaranja pri posameznih vrstah obveznosti. Glej Kranjc v: Juhart, Plavšak (2), str. 449–450.

⁴ Brus, str. 343.

⁵ Cigoj, str. 1178.

sicer na dva načina: povzročijo zadržanje zastaranja ali pretrganje zastaranja. Člen 345 OZ opozarja, da zadržanje in pretrganje prideta v poštev samo pri zastaralnih rokih, ne pa tudi pri prekluzivnih rokih, tj. tistih, pri katerih po izteku roka ugasne tudi sama pravica, in ne le njena iztožljivost.⁶

2. Pretrganje zastaranja

2.1. Vpliv na zastaranje

Zastaranje ne vzpostavlja absolutnega roka za uveljavljanje terjatev, ampak le sankcionira upnikovo neupravičeno pasivnost pri uveljavljanju svojih pravic. Kadar sta upnik ali dolžnik aktivna, četudi obveznost ni izpolnjena, ni smiselno, da bi nastopile iste pravne posledice. Zato je uveden institut pretrganja zastaranja.⁷ Pretrganje zastaranja pomeni, da po določenih aktivnostih upnika ali dolžnika zastaranje začne teči znova in se čas, ki je pretekel pred pretrganjem, ne šteje v zastaralni rok, ki ga določa zakon. Zastaranje, ki začne po pretrganju znova teči, se dovrši, ko preteče toliko časa, kolikor ga določa zakon za zastaranje, ki je bilo pretrgano (prvi in šesti odstavek 369. člena OZ).

2.2. Upnikovo uveljavljanje pravic

2.2.1. Upnikova zahteva

Če upnik uveljavlja svojo pravico, ta ne zastara. Zakon pa mora določiti, katera oblika uveljavljanja terjatve je dovolj intenzivna, da povzroči pretrganje zastaranja. V nekaterih pravnih redih zastaranje pretrga že navadna zahteva za izpolnitev terjatve, ki jo upnik izjavi dolžniku.⁸ V slovenskem pravu ni tako, ampak je za upnikova dejanja, ki pretrgajo zastaranje, predpisana strožja obličnost kot za dolžnikova dejanja. Člen 368 OZ izrecno določa, da za pretrganje

⁶ Prim. sklep Višjega sodišča v Ljubljani I Cp 180/2009 z dne 8. 4. 2009: »Pri prekluzivnih rokih ni mogoče uporabiti pravil o zadržanju in pretrganju, kot to velja za zastaranje. Sodišče tudi ni dolžno uporabiti pravil o zadržanju zastaranja iz 385. člena ZOR (enak 362. členu OZ) ne glede na to, da je bila tožnica v času teka prekluzivnega roka poslovno nesposobna.« Prim. tudi Koziol, Bydlinski, Bollenberger, § 1451, r. št. 5.

⁷ Kranjc v: Juhart, Plavšak (2), str. 500. »Zastaranje lahko pretrga le tožnikovo aktivno ravnanje, nikakor pa ni mogoče šteti, da se zastaranje lahko pretrga z dolžnikovo pasivnostjo. To bi bilo v nasprotju s smislom instituta zastaranja, ki je v tem, da preneha pravica zahtevati izpolnitev obveznosti, ker je pasiven upnik ne pa dolžnik.« Sodba Višjega sodišča v Ljubljani II Cp 3234/2010 z dne 2. 2. 2011.

⁸ Prim. sodbo Višjega sodišča v Ljubljani II Cp 3648/2011 z dne 9. 5. 2012: »Italijanski Codice civile [...] širi obseg pretrganja zastaranja tudi na primere izvensodnega opomina dolžniku.« V belgijskem civilnem pravu je bil leta 2013 uveden nov način pretrganja zastaranja, ki ga upnik doseže z uradnim, prek odvetnika poslanim opominom dolžniku o zamudi. Lisa Snauwaert, Interruption of the limitation period by means of notice of default. Eubelius Spotlights – June 2013, <http://www.eubelius.com/en/printpdf/6390>.

zastaranja ne zadostuje, da upnik pisno ali ustno zahteva od dolžnika, naj izpolni obveznost.⁹ Nekoliko drugače je, kot že rečeno, pri prevoznih pogodbah v železniškem in cestnem prometu, kjer po specialni zakonodaji na tek zastaranja vpliva že upnikova reklamacija.

2.2.2. Tožba

Najbolj tipično upnikovo orodje za pretrganje zastaranja je vložitev tožbe pred sodiščem zoper dolžnika. Tožbo mora vložiti upnik, saj vložitev tožbe s strani nekoga, ki ni upnik oz. materialnopravni upravičenec, zastaranja ne more pretrgati.¹⁰ Tožbeni zahtevek se mora seveda nanašati na terjatev, ki je predmet zastaranja. Običajno bo upnik zahteval, da se dolžniku naloži izpolnitev terjatve. Ni pa treba, da ima tožba dajatveni zahtevek, saj 365. člen OZ govori o tožbi, da bi se ugotovila, zavarovala ali izterjala terjatev. Pretrganje torej zadrži že vložitev tožbe na ugotovitev obstoja terjatve,¹¹ pri čemer lahko dejstvo, da se bliža zastaranje terjatve, služi tudi kot utemeljitev pravnega interesa, ki ga kot procesno predpostavko za vložitev ugotovitvene tožbe zahteva drugi odstavek 181. člena Zakona o pravnem postopku (ZPP).¹² Za zavarovanje terjatve običajno ne pride v poštev tožba, ampak predvsem predlog za izdajo predhodne odredbe (o tem več v nadaljevanju).

Vložitev tožbe načeloma pretrga zastaranje le v tistem obsegu, kolikor je zajeto s prvotno postavljenim tožbenim zahtevkom, ne pa tudi v obsegu povečanega tožbenega zahtevka.¹³ Vendar to stališče velja le v primerih, ko je v času vložitve tožbe že znana višina terjatve. Zlasti pri odškodninskih zahtevkih, kjer se višina škode dokončno ugotovi šele v pravdi, so sodišča štela, da je z vložitvijo tožbe pretrgano zastaranje za vso škodo, ki izvira iz istega škodnega dogodka.¹⁴ Za pretrganje zastaranja zadošča že vložitev pavšalne tožbe, saj zakon pretrganja zastaranja ne pogojuje z vložitvijo obrazložene tožbe.¹⁵ Uveljavljanje zahtevka za povrnitev ene oblike nepremoženjske škode ne pretrga tudi zastaranja za druge oblike nepremoženjske

⁹ Sodba Vrhovnega sodišča RS II Ips 82/2008 z dne 26. 11. 2009.

¹⁰ Sodba Višjega sodišča v Ljubljani sodba I Cpg 732/2011 z dne 22. 6. 2012.

¹¹ Nesporno je, da pretrga zastaranje pozitivna ugotovitvena tožba, sporno pa je, ali ima takšen učinek tudi dolžnikov zahtevek za ugotovitev, da njegova obveznost ne obstaja. Galič meni, da vložitev negativne ugotovitvene tožbe logično ne more povzročiti pretrganja zastaranja (saj ne gre za aktivno ravnanje upnika). Galič v: Ude, Galič, str. 156, sprotna opomba št. 426. Enako Dörner v: Schulze et al., § 204, r. št. 1.

¹² Uradni list RS, št. 73/07 – uradno prečiščeno besedilo, 45/08 – ZArbit, 45/08, 111/08 – odl. US, 57/09 – odl. US, 12/10 – odl. US, 50/10 – odl. US, 107/10 – odl. US, 75/12 – odl. US, 40/13 – odl. US, 92/13 – odl. US in 10/14 – odl. US.

¹³ Sodba in sklep Višjega sodišča v Ljubljani I Cp 1125/2010 z dne 19. 5. 2010.

¹⁴ Sodba Vrhovnega sodišča RS II Ips 174/2001 z dne 15. 11. 2001 in sodba istega sodišča II Ips 849/2008 z dne 19. 2. 2009. V sklepu II Ips 321/2008 z dne 25. 11. 2010 je Vrhovno sodišče isto logiko uporabilo v t. i. obračunski pravdi, predmet katere je bila delitev čistega dohodka skupne obratovalnice.

¹⁵ Sodba Vrhovnega sodišča RS II Ips 789/2006 z dne 19. 3. 2009.

škode, ki v tožbi niso (bile) zatrjevane.¹⁶ Če gre za raznovrstni terjatvi, aktivnost upnika v zvezi z eno ne more povzročiti učinka po 365. členu OZ v zvezi z drugo – vložitev tožbe zaradi ugotovitve skupnega premoženja ne pretrga teka zastaralnega roka za terjatev iz naslova uporabnine.¹⁷ Tožbeni zahtevak je lahko oblikovan podredno, saj uveljavljanje eventualnega zahtevka povzroči vse materialnopravne učinke vložitve tožbe, vključno z varovanjem zastaralnih in prekluzivnih rokov.¹⁸ Enako velja v primeru eventualne subjektivne kumulacije, ko vložitev tožbe zoper primarnega toženca pretrga tek zastaranja tudi zoper eventualnega toženca, če se izkaže, da je ta pravi dolžnik.¹⁹ Sodna praksa je zavzela stališče, da pravočasno sodno uveljavljanje prve terjatve za sukcesivno nastajajočo bodočo premoženjsko škodo pretrga zastaranje in začne po koncu pravnega postopka znova teči zastaralni rok za naslednje istovrstne bodoče terjatve.²⁰

Za pretrganje zastaranja je odločilen datum vložitve tožbe na sodišče, ne pa datum njene vročitve toženi stranki.²¹ Vrhovno sodišče je štelo, da je zastaranje pretrgala tudi vložitev nepopolne tožbe, ki ni vsebovala tožbenega predloga, saj je v takšnem položaju dolžnost sodišča, da od tožnika zahteva, da tožbo popravi oz. dopolni (prvi odstavek 108. člena ZPP). Opustitev dolžnosti sodišča, da v konkretnem primeru ravna v skladu s prvim odstavkom 108. člena ZPP, ne more imeti škodljivih posledic za tožnika.²² Enako velja, da je pretrganje zastarano že z dnem vložitve nerazumljive vloge, če jo stranka v odrejenem roku ustrezno popravi.²³

Vložitev tožbe povzroči prekinitev zastaranja pod razveznim pogojem za primer, da se postopek konča brez vsebinske odločitve. V skladu s 366. členom OZ se šteje, da zastaranje z vložitvijo tožbe sploh ni bilo pretrgano, če upnik tožbo umakne ali če jo sodišče zavrže ali zavrne. Torej učinki že nastalega pretrganja v takšnem primeru naknadno odpadejo, in sicer z

¹⁶ Sodba Vrhovnega sodišča RS II Ips 175/2012 z dne 5. 9. 2013. Podobno sodba istega sodišča II Ips 284/2008 z dne 1. 9. 2011.

¹⁷ Sodba Višjega sodišča v Ljubljani II Cp 3213/2013 z dne 2. 4. 2014.

¹⁸ Galič v: Ude, Galič, str. 169.

¹⁹ Galič ugotavlja, da se to zgodi samo v primeru, da je zahtevak zoper primarnega toženca v celoti zavrnjen, saj le v takšnem primeru sodišče odloča o zahtevku zoper eventualnega toženca. Če je vsaj delno ugodeno zahtevku zoper primarnega toženca, pa odločanje o zahtevku zoper eventualnega toženca ni mogoče, čeprav je utemeljen. Tožnik mora zoper njega naperiti novo tožbo, pri čemer pa tvega, da je zamudil rok za njeno vložitev ali da je v vmesnem obdobju nastopilo zastaranje njegove terjatve (ker se je postopek v razmerju do eventualnega toženca končal brez vsebinske odločitve sodišča, učinek pretrganja namreč preneha po 366. členu OZ). Galič v: Ude, Galič, str. 246.

²⁰ Sodba Vrhovnega sodišča RS II Ips 333/2005 z dne 26. 4. 2007.

²¹ Sodba Višjega sodišča v Ljubljani I Cp 543/2013 z dne 8. 5. 2013.

²² Sodba in sklep Vrhovnega sodišča RS II Ips 16/2014 z dne 9. 4. 2014, 9. odstavek.

²³ Sodba Vrhovnega sodišča RS II Ips 950/2007 z dne 25. 3. 2010.

učinkom za nazaj. Velja, kot da zastaranje sploh ni bilo pretrgano.²⁴ Isto kot v primeru umika velja, če se stranki dogovorita, naj postopek miruje, in ga ne nadaljujeta v roku (tretji odstavek 210. člena ZPP).²⁵ Pretrganja zastaranja tudi ni, če je upnik povzročil ustavitev izvršilnega postopka s tem, da ni plačal predujma za izvršilne stroške.²⁶ Zastaranje pa je pretrgano, če je tožeča stranka tožbo umaknila zato, ker je od tožene stranke prejela dogovorjeni znesek odškodnine za do tedaj nastalo sukcesivno škodo. Tožnica se namreč z umikom tožbe ni želela odreči učinkom sodnega varstva.²⁷

Nekoliko drugače zakon obravnava položaj, ko je upnik svoj zahtevek sicer pravočasno sodno uveljavljal, vendar tega ni storil pravilno, ampak je npr. tožbo vložil pred nepristojnim sodiščem. V takšnem primeru je treba upoštevati, da je stranka vendarle delovala v smeri, ki naj bi jo pripeljala do uveljavitve zahtevka, le da si je izbrala napačno pot. Zakon ji zato daje rok, v katerem lahko svojo napako odpravi.²⁸ V 367. členu OZ tako določa, da če je bila tožba zoper dolžnika zavržena zaradi nepristojnosti sodišča ali iz kakšnega drugega vzroka, ki ne zadeva same stvari, pa vložil upnik novo tožbo v treh mesecih od pravnomočnosti odločbe, s katero je bila tožba zavržena, se šteje, da je bilo zastaranje pretrgano že s prvo tožbo. Tožba se zaradi nepristojnosti zavrže samo v primeru, ko ne gre za sodno pristojnost ali ko ne gre za pristojnost slovenskega sodišča (drugi in tretji odstavek 18. člena ZPP). Iz razloga, ki ne zadeva same stvari, pa se tožba zavrže, če ima formalne pomanjkljivosti. V primeru pomanjkanja krajevne ali stvarne nepristojnosti ali napačne opredelitve vrste sodišča sodišče tožbe ne zavrže, pač pa jo le odstopi pristojnemu sodišču, tako da tožniku ni treba vlagati nove tožbe (prvi odstavek 23. člena ZPP). Vrhovno sodišče je odločilo, da je v takšnem primeru treba izhajati iz namena 367. člena OZ, ki je v tem, da ne nastopi zastaranje, če je bila prvotna tožba formalno pomanjkljiva. Zato je odločilo, da je zastaralni rok varovan tudi, če ne pride do zavrženja tožbe in nato do vložitve nove tožbe, pač pa do odstopa zadeve pristojnemu sodišču in nadaljevanja postopka pred tem sodiščem.²⁹

V tretjem odstavku 367. člen OZ določa, da isto kot v primeru zavrženja tožbe zaradi nepristojnosti sodišča velja v primeru imenovanja prednika in uveljavljanja pobota terjatev v pravi, pa tudi, če sodišče ali drug organ napoti upnika, naj svojo prijavljeno terjatev uveljavlja v pravnem postopku. Gre za tri različne procesne položaje:

²⁴ Brus, str. 353. Možna je tudi obratna razlaga z enakim učinkom: da do pretrganja pride šele z izdajo vsebinske sodbe, vendar z učinkom za nazaj, od dneva vložitve tožbe dalje. Koziol, Bydlinški, Bollenberger, § 1497, r. št. 5.

²⁵ Cigoj, str. 1190. Sodba Vrhovnega sodišča RS II Ips 366/2008 z dne 4. 2. 2010.

²⁶ Sklep Višjega sodišča v Kopru I Ip 200/2011 z dne 13. 9. 2011.

²⁷ Sodba Vrhovnega sodišča RS II Ips 57/2011 z dne 22. 9. 2011, 9. odstavek.

²⁸ Cigoj, str. 1191.

²⁹ Sklep Vrhovnega sodišča RS II Ips 183/2013 z dne 22. 5. 2014, enako sklep istega sodišča VIII Ips 1/2014 z dne 19. 5. 2014. Glej Kastelic, str. 6–7.

1. **Imenovanje prednika v pravdi** je institut iz 203. člena ZPP, ki pomeni, da toženec v pravdi v primeru, da sporno pravico izvršuje za nekoga drugega (svojega prednika), pozove tega prednika, naj vstopi namesto njega v pravdo kot stranka. Če prednik privoli v vstop v pravdo, mora pravdo prevzeti v stanju, v katerem je, ko stopi vanjo, vključno s pretrganjem zastaralnih in prekluzivnih rokov.³⁰ Če prednik zavrne vstop v pravdo, pa lahko upnik po tretjem odstavku 367. člena OZ zavaruje učinek pretrganja zastaranja s prvo tožbo tako, da v trimesečnem roku zoper prednika vloži novo tožbo.
2. Upnik lahko **pobotni ugovor uveljavlja v pravdi**, ki jo je zoper njega sprožil dolžnik zaradi druge, sporne obveznosti. O terjatvi, ki se uveljavlja z ugovorom, sodišče pravnomočno odloči s sodbo in v takšnem primeru pobotanje v pravdi pretrga zastaranje.³¹ Vendar uveljavljanje pobota v pravdi ne zagotavlja, da bo o terjatvi, ki je uveljavljana v pobot, tudi odločeno. Če bo namreč tožnikov zahtevke neutemeljen že iz katerega drugega razloga, se sodišče v vprašanje obstoja terjatve, ki jo je toženec uveljavljal v pobot, sploh ne bo spuščalo in o njej ne bo odločilo.³² V takšnem primeru lahko toženec varuje zastaralni rok tako, da vloži novo tožbo zoper prejšnjega tožnika v roku treh mesecev od pravnomočnosti odločbe.³³ Seveda pa se lahko v takšnem položaju toženec zaščiti pred zastaranjem svoje terjatve do tožnika tudi tako, da namesto ugovora vloži nasprotno tožbo. O tej mora sodišče vedno odločiti, zato je učinek pretrganja zastaranja zagotovljen že po 365. členu OZ.
3. Tipičen primer, ko sodišče **napoti upnika, naj svojo prijavljeno terjatev uveljavlja v pravdi**, je tedaj, ko oškodovanec v kazenskem postopku uveljavlja premoženjskopравни zahtevek (X. poglavje Zakona o kazenskem postopku – ZKP³⁴). Če kazensko sodišče odloči, da o premoženjskopravnem zahtevku ne bo odločalo, in napoti oškodovanca na pravdo, se po tretjem odstavku 367. člena OZ šteje, da je zastaranje zahtevka pretrgano že z dnem njegovega uveljavljanja v kazenskem postopku, pod pogojem, da oškodovanec sproži pravdo v treh mesecih od pravnomočnosti kazenske sodbe.³⁵ Uveljavljanje premoženjskopravnega zahtevka v kazenskem postopku ima učinek pretrganja zastaranja samo, če je postavljen takšen premoženjskopravni zahtevek, da je sposoben za obravnavanje. Priglasitev odškodninskega zahtevka le po njegovem temelju, ne pa z elementi trditvene podlage o obsegu škode in njeni višini, in izostanek ustreznega dajatvenega dela tožbene-

³⁰ Galič v: Ude, Galič, str. 211.

³¹ V primeru pobotne izjave zunaj pravde, po 312. členu OZ, se zastaranje terjatve, ki se uveljavlja v pobot, pretrga samo, če nasprotna stran pobot izrecno ali konkludentno sprejme in tako pripozna to terjatev.

³² Prim. sodbo Višjega sodišča v Ljubljani I Cp 2685/2012 z dne 13. 3. 2013.

³³ Galič v: Ude, Galič, str. 220–221.

³⁴ Uradni list RS, št. 32/12 – uradno prečiščeno besedilo, 47/13 in 87/14.

³⁵ Glej sodba in sklep Višjega sodišča v Ljubljani I Cp 3702/2009 z dne 6. 1. 2010. Enako sodba Vrhovnega sodišča RS II Ips 584/1995 z dne 9. 10. 1997.

ga zahtevka nimata pravnih posledic pretrganja zastaranja.³⁶ Zgolj napoved uveljavljanja premoženjskopравnega zahtevka v kazenskem postopku ne pretrga zastaranja odškodninske terjatve.³⁷

Če je bilo zastaranje pretrgano z vložitvijo tožbe, začne znova teči od dneva, ko je spor končan ali kako drugače poravnán (369. člen OZ). Ob upoštevanju pravila iz prvega odstavka 336. člena OZ nov zastaralni rok torej začne teči prvi dan po dnevu pravnomočnosti sodbe oz. od sklenitve sodne poravnave dalje.³⁸ Ker gre za judikatno terjatev, nov zastaralni rok po 356. členu OZ traja deset let. Med trajanjem postopka pred sodiščem pa zastaranje terjatve v nobenem primeru ne teče. Tudi mirovanje sodnega postopka nima nobenega vpliva na pretrganje zastaranja, ki je nastopilo z vložitvijo tožbe.³⁹ Dolžina sodnega postopka tako na zastaranje terjatev nima vpliva.

2.2.3. Druga upnikova dejanja zoper dolžnika

Po 365. členu OZ ima z vidika pretrganja zastaranja enak učinek kot vložitev tožbe tudi vsako drugo upnikovo dejanje zoper dolžnika, ki je opravljeno pred sodiščem ali drugim pristojnim organom z namenom, da bi se ugotovila, zavarovala ali izterjala terjatev. Obstaja več oblik tovrstnih dejanj.

Najbolj podobna vložitvi tožbe pred sodiščem je vložitev tožbe pred arbitražo. Kadar se stranki dogovorita za pristojnost arbitraže, je namreč arbitraža drug pristojni organ v smislu 365. člena OZ.⁴⁰ Zakon o arbitraži (ZArbit)⁴¹ pa v 38. členu določa, da ima arbitražna odločba med strankama učinek pravnomočne sodbe. Neposredna vložitev tožbe zoper nasprotno stranko je sicer možna samo pred institucionalno arbitražo, katere pristojnost sta stranki vnaprej dogovorili. Pri *ad hoc* arbitražah se tožba lahko vloži šele po oblikovanju arbitražnega senata. Ker pa se v skladu s 25. členom ZArbit arbitražni postopek glede določenega spora začne na dan, ko stranka prejme zahtevo nasprotné stranke, naj se spor predloži arbitraži, se s tem trenutkom pretrga tudi tek zastaranja. Zastaranje začne znova teči takoj po izdaji arbitražne odločbe, saj zoper njo niso več možna pravna sredstva. Drugače velja samo v primeru

³⁶ Sodba Višjega sodišča v Ljubljani II Cp 835/2012 z dne 3. 10. 2012.

³⁷ Sklep Vrhovnega sodišča RS II Ips 272/2005 z dne 13. 4. 2006.

³⁸ Prim. sklep Vrhovnega sodišča RS II Ips 70/2011 z dne 27. 9. 2012.

³⁹ Šele če nobena stranka v roku iz tretjega odstavka 210. člena ZPP ne predlaga nadaljevanja postopka, se zaradi fikcije o umiku tožbe vzpostavi prejšnje stanje in velja, kot da zastaranje sploh ni bilo pretrgano. Betetto, v: Ude, Galič, str. 320.

⁴⁰ Raspor, str. 111; glej npr. sodbo Vrhovnega sodišča II Ips 556/2001 z dne 30. 5. 2002. Bistveno je, da je sklenjen pravi arbitražni sporazum, ki pristojnost za odločanje o sporu prenese izključno na arbitražo. Glej sodbo Vrhovnega sodišča RS III Ips 91/2004 z dne 31. 1. 2006.

⁴¹ Uradni list RS, št. 45/08.

dogovora, da se arbitražna odločba lahko izpodbija pred arbitražo višje stopnje, kar pa je v praksi izjemno redko.

Omenjeno je že bilo, da zastaranje pretrga tudi vložitev nasprotne tožbe ali uveljavljanje pobotnega ugovora v pravdi,⁴² če sodišče o ugovoru vsebinsko odloči. Nasprotno tožbo in pobotni ugovor je mogoče z enakim učinkom uveljavljati tudi v arbitražnem postopku, a le, če je tudi terjatev, ki se uveljavlja z nasprotno tožbo oz. pobotnim ugovorom, zajeta z arbitražnim sporazumom. Med druga upnikova dejanja za ugotovitev in izterjavo terjatve spada tudi uveljavljanje premoženjskopravnega zahtevka v kazenskem postopku.

Zastaranje se pretrga tudi z vložitvijo predloga za izvršbo. Zlasti je tu za upnika uporaben predlog za izvršbo na podlagi verodostojne listine, za katerega ne potrebuje pravnomočne odločbe, ki bi veljala za izvršilni naslov. Tudi tu je zastaranje pretrgano že z vložitvijo predloga za izvršbo pri nepristojnem sodišču, ki ga je nato poslalo v odločanje pristojnemu sodišču, če je mogoče vložitev pri nepristojnem sodišču pripisati očitni pomoti vložnika.⁴³ Upnik lahko zastaranje pretrga tudi z vložitvijo predloga za izdajo začasnih odredb za zavarovanje terjatve, ki bi sicer zastarala. V skladu s petim odstavkom 369. člena OZ zastaranje v takšnem primeru začne teči od dneva, ko je končan postopek izvršbe oz. zavarovanja. Če se je izvršilni postopek ustavil zato, ker je bila izvršba neuspešna zaradi okoliščin na dolžnikovi strani (neizterljivost), učinek pretrganja zastaranja ostane v veljavi.⁴⁴

Med dolžnikova dejanja, katerih namen je ugotovitev obstoja terjatve (in eventualna izterjava), spada tudi prijava terjatve v insolvenčnih postopkih. Člen 258 Zakona o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju (ZFPPIPP)⁴⁵ določa, da se zastaranje upnikove terjatve do stečajnega dolžnika pretrga s prijavo te terjatve v stečajnem postopku. V skladu s četrtem odstavkom 369. člena OZ v takšnem primeru zastaranje začne znova teči od dneva, ko je končan stečajni postopek.⁴⁶ Del sodne prakse meni, da prijava terjatve v stečajnem postopku pretrga njeno zastaranje zgolj do tiste višine, do katere jo je stečajni upravitelj priznal, oz. če je bila prerekana, zgolj do tiste višine, do katere je bila terjatev ugotovljena v ustreznem postopku, na katerega je bil napoten upnik.⁴⁷ Drugi del meni, da je za pretrganje zastaranja nepomembno, ali je bila prijavljena terjatev prerekana

⁴² Pobotni ugovor kot enega od razlogov za pretrganje zastaranja izrecno omenja tretji odstavek 369. člena OZ.

⁴³ Sodba Vrhovnega sodišča RS II Ips 105/2009 z dne 12. 7. 2012.

⁴⁴ Sklep Višjega sodišča v Ljubljani III Ip 3441/2012 z dne 17. 10. 2012.

⁴⁵ Uradni list RS, št. 13/14 – uradno prečiščeno besedilo in 10/15 – popr.

⁴⁶ Cigoj, str. 1192.

⁴⁷ Sklep Višjega sodišča v Ljubljani I Cp 3261/2009 z dne 25. 3. 2010. Enako sklep istega sodišča II Cp 38/2009 z dne 23. 2. 2009.

in kasneje ugotovljena ali ne.⁴⁸ Zanimivo je, da sedanji insolvenčni zakon izrecno določa tak učinek samo za prijavo terjatve v stečajnem postopku, ne pa tudi v postopku prisilne poravnave. Prej veljavni Zakon o prisilni poravnavi, stečaju in likvidaciji (ZPPSL)⁴⁹ je v 45. členu določal, da se z vložitvijo prijave terjatve v postopku prisilne poravnave zastaranje pretrga. Znova začne teči, ko poteče rok za plačilo, določen v prisilni poravnavi. Če pa prisilna poravnava ni bila potrjena in sodišče tudi ni začelo stečajnega postopka po uradni dolžnosti, začne zastaranje znova teči po pravnomočnosti sklepa o ustavitvi postopka prisilne poravnave. Ne glede na odsotnost tovrstne izrecne določbe v ZFPPIPP bi lahko sodna praksa že na podlagi 365. člena OZ štela, da je prijava terjatve v prisilni poravnavi drugo upnikovo dejanje pred sodiščem, namenjeno ugotovitvi terjatve, ki torej pretrga tek zastaranja. Pravnomočni sklep o potrditvi prisilne poravnave je namreč izvršilni naslov za prisilno izterjavo terjatev, ugotovljenih v postopku prisilne poravnave (tretji odstavek 215. člena ZFPPIPP).⁵⁰ To mora tem bolj veljati v primeru, da se postopek prisilne poravnave nadaljuje kot stečajni postopek, saj v skladu s prvim odstavkom 289. člena ZFPPIPP terjatve, ki so bile prijavljene v postopku prisilne poravnave, veljajo za prijavljene v stečajnem postopku.

Pomorski zakonik (PZ)⁵¹ določa v 419. členu posebno pravilo glede učinka prijave terjatve v postopku za omejitev ladjarjeve odgovornosti, in sicer ima takšna prijava terjatve glede pretrganja zastaranja enak učinek kot vložitev tožbe v pravdnem postopku. Glede terjatev, ki so bile izpodbijane v postopku za preizkus terjatev, se šteje, da je bilo zastaranje pretrgano od dneva prijave terjatve do izteka roka za vložitev tožbe po določbah 407. in 408. člena tega zakona oz. do dneva, ko je postala pravnomočna sodba, s katero je bilo ugotovljeno, da se upnikova terjatev ne poplača iz sklada omejene odgovornosti. Zastaranje terjatev, ki naj bodo po sklepu o razdelitvi sklada omejene odgovornosti poplačane iz sklada, začne znova teči, ko postane sklep o razdelitvi pravnomočen.

Vložitev prošnje za odobritev brezplačne pravne pomoči pa po sodni praksi še ne pomeni upnikovega dejanja zoper dolžnika, da bi se ugotovila, zavarovala ali izterjala terjatev, torej dejanja v smislu 365. člena OZ, pač pa šele predhodno upnikovo dejanje zaradi uresničitve pravice do sodnega varstva, zato se z vložitvijo te prošnje še ne pretrga zastaranje terjatve.⁵²

⁴⁸ Sodba Višjega sodišča v Ljubljani I Cp 3694/2008 z dne 8. 4. 2009.

⁴⁹ Uradni list RS, št. 67/93, 25/97 – ZJSRS, 39/97, 1/99 – ZNIDC, 52/99, 42/02 – ZDR, 58/03 – ZZK-1 in 126/07 – ZFPPIPP.

⁵⁰ Enako Štefančič, str. 22.

⁵¹ Uradni list RS, št. 120/06 – uradno prečiščeno besedilo, 88/10 in 59/11.

⁵² Sklep Višjega sodišča v Ljubljani Cst 24/2014 z dne 29. 1. 2014.

2.2.4. Sodno uveljavljanje pravic iz menice ali čeka

Zakon o menici (ZM)⁵³ v XII. poglavju celovito ureja vprašanja zastaranja meničnopравnih zahtevkov zoper akceptanta, zoper indosante in zoper trasanta. Poleg določitve posebnih zastaralnih rokov ureja v 79. do 84. členu tudi pravila o teku zastaralnih rokov. Ta pravila se v skladu s 23. členom Zakona o čeku (ZČ)⁵⁴ uporabljajo tudi za zahtevke v zvezi s čekom. Glede na to, da je v ZM določena celovita specialna ureditev zastaranja, se pravila Obligacijskega zakonika o zastaranju na področju meničnega in čekovnega prava ne uporabljajo.

Zakon govori o prekinitvi zastaranja, kar pa vsebinsko ustreza pojmu pretrganja zastaranja iz OZ, saj je iz 80. člena ZM razvidno, da je posledica prekinitve, da zastaralni rok začne teči znova. Zastaranje se po 79. členu ZM prekine z vložitvijo tožbe pri sodišču. Enak učinek kot vložitev tožbe imajo:

- prigrasitev menične terjatve v stečajju,
- uveljavitev meničnopравnega zahtevka med pravdo,
- poziv na obrambo,
- obvestilo, s katerim obvešča toženec svojega prednika, da je zoper njega vložena regresna tožba. Zakon še pojasnjuje, da se obvestilo daje po sodišču ali neposredno s priporočenim pismom; v tem primeru se za dan obvestitve vzame dan, ko je bilo pismo oddano na pošto.

Čeprav zakon govori samo o tožbi, se v praksi zastaranje meničnih terjatev največkrat pretrga z neposredno vložitvijo predloga za izvršbo na podlagi verodostojne listine, saj menica po 23. členu Zakona o izvršbi in zavarovanju (ZIZ)⁵⁵ velja za verodostojno listino. ZIZ v 41.a členu posebej ureja predlog za izvršbo na podlagi priložene menice. Ta postopek je treba obravnavati enako kot tožbo, saj se v primeru dolžnikovega ugovora zoper sklep v delu, v katerem mu je bilo naloženo plačilo terjatve, postopek nadaljuje kot pri ugovoru zoper plačilni nalog in se predlog za izvršbo na podlagi verodostojne listine obravnava kot tožba v pravdnem postopku (62. člen ZIZ).⁵⁶

Prekinjeno zastaranje začne teči znova:

- če se je vložila tožba in če se je uveljavil zahtevek med pravdo, od dne zadnjega pravnega dejanja, če se pravda ne nadaljuje ne v enem ne v drugem primeru;

⁵³ Uradni list FLRJ, št. 104/46, 33/47 – popr., Uradni list SFRJ, št. 16/65, 54/70, 57/89, Uradni list RS, št. 17/91-I – ZUDE, Uradni list RS, št. 13/94 – ZN in 82/94 – ZN-B.

⁵⁴ Uradni list FLRJ, št. 105/46, Uradni list SFRJ, št. 12/65, 50/71, 52/73, Uradni list RS – stari, št. 10/91, Uradni list RS, št. 17/91-I – ZUDE, Uradni list RS, št. 13/93 in 66/93.

⁵⁵ Uradni list RS, št. 3/07 – uradno prečiščeno besedilo, 93/07, 37/08 – ZST-1, 45/08 – ZArbit, 28/09, 51/10, 26/11, 17/13 – odl. US, 45/14 – odl. US, 53/14 in 58/14 – odl. US.

⁵⁶ Prim. Žiberna, str. 150.

- če se je vložila priglasitev v stečajni oz. v prisilni likvidaciji, od dne, ko se konča stečajni postopek, če pa se v stečajni oz. v prisilni likvidaciji ugovarja prijavljeni terjatvi, od dne ugovora;
- v primeru poziva na obrambo in obvestila o vloženi tožbi od dne, ko se pravda pravnomočno konča.

2.2.5. Uveljavljanje dednopravnega zahtevka

Zakon o dedovanju (ZD)⁵⁷ na več mestih ureja zastaranje dednopravnih zahtevkov. V 41. členu tako določa, da se zmanjšanje oporočnih razpolaganj zaradi prikrajšanja nujnega deleža lahko zahteva v treh letih od razglasitve oporoke, vrnitev daril pa v treh letih od zapustnikove smrti oz. od dneva, ko je postala pravnomočna odločba o njegovi razglasitvi za mrtvega oz. odločba, s katero se ugotavlja njegova smrt. Ob upoštevanju 345. člena OZ, po katerem se pravila o zastaranju ne uporabljajo, kadar zakon določa rok za vložitev tožbe, bi lahko sklepali, da 41. člen ZD določa prekluzivni rok. Vendar je naslov člena »zastaranje tožbe«, v pravni teoriji in sodni praksi pa se je uveljavilo stališče, da so vsi roki za uveljavljanje dednopravnih zahtevkov zastaralni.⁵⁸ To pomeni, da je tek teh rokov lahko predmet pretrganja in zadržanja. Do pretrganja zastaranja pride, kadar dedič svoj zahtevek sodno uveljavlja bodisi s priglasitvijo v zapuščinskem postopku bodisi z vložitvijo ustrezne tožbe v primeru spora.

Vrhovno sodišče je to pojasnilo takole: »Dednopravni zahtevki se primarno rešujejo v zapuščinskem postopku, v pravnem postopku le v primeru spornih dejstev, od katerih je odvisna kakšna pravica dedičev (210. in naslednji členi ZD). Tako mora nujni dedič tudi vrnitev daril zahtevati (primarno) v zapuščinskem postopku, v katerem lahko sodišče tudi odloči o vrnitvi daril, če so obdarjenci udeleženci v postopku in če zahtevek priznajo. V nasprotnem primeru pa lahko nujni dediči tak zahtevek uveljavljajo v pravi. V obeh primerih je rok za uveljavljanje zahtevka za vrnitev daril enak: tri leta. Vendar pa se tak rok pretrga takrat, ko nujni dedič prvič postavi zahtevek za vrnitev daril v zapuščino zaradi prikrajšanja nujnega deleža ne glede na to ali je zahtevo postavil v zapuščinskem postopku (praviloma) ali v tožbi. Rezultat postavljenega zahtevka je enak: zastaranje je pretrgano. Zahtevek za vrnitev daril v zapuščino zaradi prikrajšanja nujnih deležev torej ni zastaran, če je nujni dedič že v zapuščinskem postopku uveljavljal to svojo pravico.«⁵⁹

⁵⁷ Uradni list SRS, št. 15/76, 23/78, Uradni list RS, št. 13/94 – ZN, 40/94 – odl. US, 117/00 – odl. US, 67/01, 83/01 – OZ in 31/13 – odl. US.

⁵⁸ Sodba Vrhovnega sodišča RS II Ips 242/97 z dne 17. 9. 1998. Zupančič, Žnidaršič Skubic, r. št. 556–558. Višje sodišče v Ljubljani v sklepu I Cp 63/94 z dne 26. 4. 1994 govori o »posredno prekluzivnih rokih«, vendar prav tako priznava možnost njihovega pretrganja. Zahtevek za izločitev iz zapustnikovega premoženja v korist potomcev iz 32. člena ZD ni dednopravni zahtevek, zato zanj ne veljajo zastaralni roki iz 141. člena ZD, lahko pa zastara v splošnem zastaralnem roku, ki ga določa OZ. Zastaranje tega zahtevka pa upravičenci pretrgajo na enak način kot pri dednopravnih zahtevkih. Zupančič, Žnidaršič Skubic, r. št. 60.

⁵⁹ Sodba Vrhovnega sodišča RS II Ips 242/97 z dne 17. 9. 1998. Glej tudi sodbo Vrhovnega sodišča RS II Ips 1071/2007 z dne 20. 1. 2011.

Zastaralni rok iz 41. člena ZD, ki je bil pretrgan zaradi uveljavljanja zahtevka nujnega dediča v zapuščinskem postopku, začne znova teči z dnem pravnomočnosti odločbe zapuščinskega sodišča, spet pa se pretrga z vložitvijo tožbe za zmanjšanje oporočnih razpolaganj oz. vrnitev daril.⁶⁰ Sam sklep zapuščinskega sodišča o napotitvi stranke na pravdo nima nikakršnega vpliva na tek zastaralnega roka, potrebna je vložitev tožbe.⁶¹ Do pretrganja zastaranja pride tudi, če nujni dedič vloži tožbo, s katero izpodbija oporoko. V takem primeru začne teči rok iz 41. člena ZD od pravnomočnosti sodbe o veljavnosti oporoke.⁶² Posebnost pretrganja zastaranja na dednopravnem področju pa je, da mu sodna praksa priznava učinek *erga omnes*. Pretrganje zastaranja iz 41. člena ZD učinkuje tudi za osebe, ki niso zakoniti dediči in so »druge osebe« v smislu petega odstavka 28. člena ZD ter niso sodelovale v zapuščinskem postopku.⁶³

Smiselno enako velja za pretrganje zastaralnih rokov, ki so določeni za zahtevo za razveljavitev oporoke (61. člen ZD), uveljavljanje neveljavnosti oporoke (76. člen ZD),⁶⁴ zahtevo za izpolnitev volila (94. člen ZD) in dediščinsko tožbo (141. člen ZD).⁶⁵

2.3. Dolžnikova dejanja, ki pretrgajo zastaranje

2.3.1. Pripoznava dolga

Dolžnik lahko pretrga zastaranje terjatve s tem, da pripozna svoj dolg. Pripoznava dolga pomeni dolžnikovo potrditev, da priznava obstoj svoje obveznosti do upnika. Pripoznava je enostranska izjava volje, ki učinkuje ne glede na upnikovo privolitev in ne glede na obliko izjave.⁶⁶ Dana je lahko izrecno ali s konkludentnim ravnanjem. Drugi odstavek 364. člena OZ kot primere posrednega priznanja dolga navaja, da dolžnik kaj plača na račun, da plača obresti ali da zavarovanje. V teoriji se kot takšna konkludentna ravnanja dolžnika omenjajo tudi predlog za obročno odplačilo, dogovor upnika in dolžnika o določitvi novega roka za izpolnitev obveznosti, obvestilo upniku, da je dolžnik s tretjo osebo sklenil dogovor o preve-

⁶⁰ Sodba Vrhovnega sodišča RS II Ips 107/2013 z dne 26. 11. 2014.

⁶¹ Sodba Višjega sodišča v Ljubljani II Cp 4331/2009 z dne 10. 2. 2010.

⁶² Sklep Višjega sodišča v Ljubljani I Cp 63/94 z dne 26. 4. 1994 in sklep istega sodišča I Cp 1073/2012 z dne 15. 5. 2012.

⁶³ Sodba Vrhovnega sodišča RS II Ips 388/2010 z dne 5. 5. 2011

⁶⁴ Sklep Vrhovnega sodišča RS II Ips 240/2012 z dne 5. 9. 2013.

⁶⁵ Sodba Vrhovnega sodišča RS II Ips 1070/2008 z dne 16. 2. 2012.

⁶⁶ Dolg je mogoče pripoznati tudi po SMS-sporočilu. Sklep Višjega sodišča v Ljubljani I Cp 788/2014 z dne 2. 7. 2014.

mu izpolnitve po 424. členu.⁶⁷ Smisel pravila o pretrganju zastaranja zaradi pripoznave dolga je, da upniku ni mogoče očitati pasivnosti pri uveljavljanju svoje terjatve, dokler dolжник sam potrjuje, da terjatev obstaja, in jo je pripravljen izpolniti. Cigoj po drugi strani poudarja, da ni razloga, da bi dolžnika z zastaranjem varovali pred trajnim strahom, da ga bo upnik terjal, če je dolжник samo pripravljen njegovi terjatvi ustreči tudi takrat, ko je zastaralni rok že začel teči.⁶⁸

Zastaranje, pretrgano z dolžnikovo pripoznavo, začne teči znova od pripoznave (369. člen OZ). Drugače kot pri pretrganju zastaranja z upnikovimi ravnanji, ko zastaranje znova teče šele po končanju postopka za uveljavitev terjatve, ki ga je sprožil upnik, pri pripoznavi nov zastaralni rok začne teči takoj od dne, ko je podana dolžnikova izjava o pripoznavi. Dolg je mogoče pripoznati kadarkoli, tudi ko je tek njegovega zastaranja zadržan. Pripoznavo dolga je treba ločiti od pripoznave tožbenega zahtevka. Slednja pomeni razpolaganje s tožbenim zahtevkom, ki ima za posledico izdajo sodbe na podlagi pripoznave. Pripoznava dolga oz. obveznosti pa pomeni razpolaganje z lastno obveznostjo, ki nima nobenih posledic na procesnem področju, učinkuje samo na materialnopravnem področju na tek zastaranja oz. na odstranitev učinkov zastaranja.⁶⁹

V sodni praksi je uveljavljeno stališče, da je pogoj za veljavnost pripoznave, da je izražena jasno, nepogojno in določno. Iz dolžnikove izjave oz. konkludentnega ravnanja mora biti nesporno razvidno, da dolжник priznava obstoj določene svoje obveznosti.⁷⁰ Sama po sebi torej ne zadostuje izjava dolžnika, da bo upniku nekaj plačal; izjava, ki ima veljavo pripoznave dolga, se mora nanašati na konkretno pravno razmerje z vsemi njegovimi konstitutivnimi elementi. Zahteva po jasni izraženosti dolžnikove volje pomeni, da mora sodišče oceniti, ali se dolžnikova izjava, kadar (vse) njeno sporočilo ni zajeto z besedami, glede na okoliščine, v katerih je dana, navzven kaže kot jasen izraz dolžnikove volje, da priznava dolg. Tako ni odločilno, kako dolжник sam vidi svojo izjavo, temveč kako je izjava (objektivno) videti. Presoja jasnosti in določnosti dolžnikove izjave je torej objektivna in v rokah sodišča, standard pa je visok: okoliščine primera (objektivno gledano) ne smejo zbuditi dvoma o tem, da je dolжник pripoznal svojo obveznost.⁷¹ Sodišče je npr. štel, da je ponudba zavarovalnice, da iz naslova zavarovalne police zaradi nastanka škodnega dogodka stranki plača določen znesek, pripoznava dolga, ki

⁶⁷ Kranjc v: Juhart, Plavšak (2), str. 501; Dörner v: Schulze et al., § 212, r. št. 2.

⁶⁸ Cigoj, str. 1183.

⁶⁹ Sodba Vrhovnega sodišča RS II Ips 306/2002 z dne 19. 2. 2003.

⁷⁰ Sodba Višjega sodišča v Ljubljani I Cpg 309/2012 z dne 31. 1. 2013. Glej tudi sodbo istega sodišča II Cp 2998/2011 z dne 6. 6. 2012.

⁷¹ Sodba Vrhovnega sodišča RS II Ips 513/2008 z dne 13. 5. 2010.

je pretrgala zastaranje.⁷² Tožena stranka pa s tem, da ni imela nobenih pripomb na sporne izstavljene račune (oz. da je prek pristojne osebe odgovorila, da bodo preverili, zakaj zamujajo s plačili), po oceni sodišča spornega dolga niti na posreden način ni mogla pripoznati.⁷³ Zgolj evidentiranje obveznosti v svojih poslovnih knjigah dolžnika ne more imeti učinka pripoznavne dolga v razmerju do upnika.⁷⁴ Izjava toženca, podana v odgovoru na tožbo, da bo vrnil denar in povrnil stroške, pomeni bodisi pripoznavo dolga bodisi odpoved zastaranju, odvisno od tega, ali je bila terjatev ob vložitvi tožbe zastarana ali ne.⁷⁵ Dolžnik lahko konkludentno pripozna dolg s tem, da ga upošteva (poračuna) pri oblikovanju svojega tožbenega zahtevka do upnika iz drugega naslova. Pripoznave ni mogoče preklicati.⁷⁶

Za pripoznano velja le toliko, kolikor je dolžnik izjavil v svoji volji. Delna pripoznava dolga (samo do določene višine) tako pretrga zastaranje le do pripoznanega zneska, ne pa tudi za presežek. Sodišče je npr. štelo, da delno plačilo odškodnine, katere višina je bila med strankama sporna, ni pretrgalo zastaranja glede presežka obveznosti, če je dolžnik ob plačilu izrecno navedel, da plačani znesek šteje kot celotno odškodnino, in ne zgolj kot njen nesporni del oz. akontacijo.⁷⁷ Za pretrganje zastaranja zadošča tudi, da dolžnik pripozna dolg le po temelju, brez navedbe višine, saj potemtakem obstoj terjatve ni sporen, ugotoviti je treba le še njeno višino.⁷⁸ Pogajanja o načinu odprave škode in o njeni sanaciji pomenijo neskladje med strankama glede višine škode, ne pa tudi neskladja o samem odškodninskem temelju, zato pretrgajo zastaranje odškodninskega zahtevka.⁷⁹

Plačilo stranske obveznosti upravičuje sklepanje, da dolžnik s tem konkludentno pripoznava glavno obveznost, saj brez glavne obveznosti stranska obveznost ne bi mogla obstajati (akcesornost). Plačilo obresti ali stroškov (če je jasno, da gre res za plačilo teh obveznosti) tako pomeni tudi pripoznavo glavnice. Ne velja pa tudi nasprotno. Plačilo glavnice ne pomeni samodejno tudi pripoznavo obresti ali drugih stranskih obveznosti, ampak je treba obseg pripoznave presojati glede na izjaviteljevo izjavo volje.⁸⁰ Pri konkludentnem priznanju terjatve z delnim plačilom se sicer pogosto pojavi praktična težava, ker dolžnik ne specificira, kaj je pla-

⁷² Sklep Višjega sodišča v Ljubljani II Cp 3533/2009 z dne 2. 12. 2009.

⁷³ Sodba Višjega sodišča v Kopru Cpg 232/2014 z dne 9. 9. 2014.

⁷⁴ Sodba Višjega sodišča v Ljubljani I Cpg 1536/2012 z dne 9. 1. 2014.

⁷⁵ Sodba in sklep Vrhovnega sodišča RS II Ips 690/2003 z dne 13. 1. 2005.

⁷⁶ Sodba Vrhovnega sodišča RS III Ips 34/2011 z dne 21. 5. 2013.

⁷⁷ Sodba Vrhovnega sodišča RS II Ips 237/2012 z dne 4. 12. 2014, 12. odstavek.

⁷⁸ Cigoj, str. 1186–1187; Kranjc v: Juhart, Plavšak (2), str. 502. Prim. sodbo Vrhovnega sodišča RS III Ips 17/2013 z dne 2. 9. 2014, 8. odstavek.

⁷⁹ Sodba in sklep Višjega sodišča v Ljubljani I Cp 124/2014 z dne 4. 3. 2014.

⁸⁰ Cigoj, str. 1187.

čal. Z uporabo 288. člena OZ bi lahko šteli, da je najprej plačal stroške in obresti, s tem pa je pripoznal tudi obstoj celotne glavnice, vendar bi bila takšna razlaga v nasprotju z izhodiščem, da mora biti pripoznava jasna in nedvoumna. Sodišče pa je zavzelo stališče, da se zastaranje gotove sukcesivno nastajajoče bodoče škode pretrga s posredno pripoznavo, tako da dolžnik kaj plača na račun dolga.⁸¹

Za pretrganje zastaranja s pripoznavo dolga ni določena posebna oblika. Za primer, ko je bila dolžnikova obveznost v času pripoznave že zastarana, pa 341. člen OZ predpisuje pisno obliko pripoznave. Z njo dolžnik ne pretrga zastaranja, saj je to mogoče samo v primeru, ko zastaranje terjatve še ni nastopilo,⁸² ampak se pisna prepoznava že zastarane obveznosti šteje za odpoved zastaranju.⁸³ S tem se naturalna terjatev spremeni nazaj v civilno terjatev, ki jo je mogoče uveljavljati pred sodišči. Dolžnik se lahko odpove zastaranju tudi z realnim dejanjem, tako da za zastarano obveznost da zastavo ali kakšno drugo zavarovanje.

Pripoznava dolga nastane z enostransko izjavo dolžnika, usmerjeno proti upniku, pri čemer pa za njeno učinkovanje privolitev upnika ni potrebna. Takšna izjava je lahko vključena v dvostranski pravni posel med upnikom in dolžnikom, npr. sporazum o reprogramiranju dolga, ki seveda prav tako pretrga zastaranje.⁸⁴ Pogodba o pripoznavi dolga ne pomeni samostojno urejenega tipa pogodbe, njena narava je odvisna od okoliščin konkretnega primera, a po naravi stvari bo imela največkrat prvine novacije in poravnave.⁸⁵ Če je pripoznava dolga vsebovana v dogovoru o zunaj sodni poravnavi, njena učinkovitost ni odvisna od tega, ali so bili kasneje izpolnjeni v poravnavi določeni pogoji.⁸⁶

V 370. členu OZ je posebej obravnavan položaj, ko je zastaranje pretrgano s sporazumom o prenovitvi (novaciji) obveznosti. Sama pripoznava namreč ne spremeni vsebine obveznosti.⁸⁷ Če se upnik in dolžnik sporazumeta, da bosta spremenila podlago ali predmet obveznosti (vsaj tiha predpostavka takšnega dogovora je pripoznava obstoječe obveznosti), pa stara terjatev ugasne in jo nadomesti nova terjatev z drugačnim predmetom ali podlago. Prejšnji zastaralni rok se ne more prenesti na novo terjatev, ampak ta zastara v času, ki ga zakon določa za zastaranje takšne vrste terjatev.⁸⁸

⁸¹ Sodba Višjega sodišča v Ljubljani II Cp 3120/2013 z dne 14. 5. 2014.

⁸² Sodba in sklep Višjega sodišča v Ljubljani I Cp 1764/2010 z dne 6. 10. 2010.

⁸³ Brus ugotavlja, da odpoved zastaranju pomeni po vsebini odpoved nasprotni pravici, torej odpoved ugovoru zastaranja. Brus, str. 352.

⁸⁴ Sodba Vrhovnega sodišča RS II Ips 493/2007 z dne 20. 5. 2010.

⁸⁵ Sodba Vrhovnega sodišča RS II Ips 923/2006 z dne 4. 10. 2007.

⁸⁶ Sklep Vrhovnega sodišča RS II Ips 541/2006 z dne 17. 12. 2008.

⁸⁷ Prim. sodbo Višjega sodišča v Ljubljani II Cp 682/2013 z dne 23. 10. 2013.

⁸⁸ Kranjc v: Juhart, Plavšak (2), str. 509; Cigoj, str. 1194.

2.3.2. Kaznivo dejanje dolžnika

Na podlagi že omenjenega 353. člena OZ v primeru, da je bila škoda povzročena s kaznivim dejanjem, za kazenski pregon pa je predpisan daljši zastaralni rok od tistega po OZ, zastara odškodninski zahtevek proti odgovorni osebi tedaj, ko zastara kazenski pregon zoper njo. Pretrganje zastaranja kazenskega pregona ima za posledico tudi pretrganje zastaranja odškodninskega zahtevka. V skladu z 91. členom Kazenskega zakonika (KZ-1)⁸⁹ se zastaranje pretrga, če storilec v času, ko teče zastaralni rok, stori enako hudo ali hujše kaznivo dejanje, po pretrganju pa začne zastaranje znova teči. Dolžnik torej lahko pretrga zastaranje svoje obveznosti tudi s storitvijo kaznivega dejanja, če ga stori v času teka zastaralnega roka, ne pa pred njegovim začetkom ali po njem.⁹⁰ Ocena, katero dejanje je enako hudo ali hujše, se sprejme na podlagi primerjave med predpisanimi glavnimi kaznimi, pri čemer se upoštevajo primarno maksimumi predpisanih kazni.⁹¹ Velja omeniti, da je prej veljavni Kazenski zakonik (KZ)⁹² poleg ponovitve kaznivega dejanja poznal še en razlog pretrganja zastaranja kazenskega pregona, in sicer je v tretjem odstavku 112. člena določal, da zastaranje pretrga vsako procesno dejanje za pregon storilca zaradi storjenega kaznivega dejanja. Ta razlog pretrganja zastaranja od uveljavitve KZ-1, 1. 11. 2008, ne pride več v poštev.

3. Zadržanje zastaranja

3.1. Pravne posledice zadržanja

Zadržanje zastaranja pomeni, da v času, ko so podane določene okoliščine, zastaralni rok ne teče. Ko tak razlog preneha, se zastaranje nadaljuje, čas, ki je pretekel pred zadržanjem, pa se všteje v zastaralni rok, ki ga določa zakon (361. člen OZ). Zastaralni rok torej ne začne teči znova, ampak se nadaljuje tam, kjer se je ustavil, čas do nastopa zadržanja in čas po prenehanju zadržanja pa se seštejeta. Tek roka se nadaljuje v trenutku, ko preneha ovira, in ne šele tedaj, ko je stranka izvedela za to prenehanje. Odločilen je objektivni, in ne subjektivni kriterij.⁹³

Obligacijski zakonik ne določa splošnega pravila o zadržanju zastaranja, ampak našteva posamezne primere zadržanja. Do zadržanja zastaranja pride v primeru nekaterih posebnih razmerij med upnikom in dolžnikom, zaradi varstva pravic določenih oseb, v nekaterih izred-

⁸⁹ Uradni list RS, št. 50/12 – uradno prečiščeno besedilo.

⁹⁰ »Odškodninska terjatev je zastarala, še preden je prišlo do pretrganja (in zadržanja) zastaranja kazenskega pregona zoper povzročitelja škode, zato kasnejše pretrganje (in zadržanje) zastaranja kazenskega pregona nanjo ne more vplivati.« Sodba Vrhovnega sodišča RS II Ips 82/2008 z dne 26. 11. 2009.

⁹¹ Bele, str. 606–607.

⁹² Uradni list RS, št. 95/04 – uradno prečiščeno besedilo in 55/08 – KZ-1.

⁹³ Cigoj, str. 1181.

nih okoliščinah in zaradi objektivnih nepremagljivih ovir, ki preprečujejo sodno uveljavljanje obveznosti. Posebna pravila o zadržanju zastaranja za nekatere terjatve določajo še nekateri posebni zakoni.

3.2. Terjatve med določenimi osebami

Zakonodajalec je ocenil, da upnik ne sme izgubiti pravovarstvenega zahtevka, če terjatev ni sodno uveljavljal zoper dolžnika, s katerim je v določeni življenjski ali ekonomski skupnosti, v kateri bi tožba skalila medsebojne odnose. Med družinskimi člani v mirnem sožitju npr. ni mogoče pričakovati, da bodo člani družinske skupnosti drug drugega tožili pred sodiščem.⁹⁴ Ko takšna skupnost preneha, prenehajo tudi razlogi za neveljavljanje pravic, zato zastaranje (spet) teče.⁹⁵ Člen 358 OZ tako določa, da zastaranje ne teče:

- med zakoncema (dokler traja zakonska zveza);
- med starši in otroki, dokler traja roditeljska pravica;
- med varovancem in njegovim skrbnikom in tudi med skrbstvenim organom, dokler traja skrbništvo in dokler niso dani računi;
- med osebama, ki živita v zunajzakonski skupnosti (dokler traja takšna skupnost).

Med zakoncema je zastaranje zadržano ves čas, dokler traja zakonska zveza. Razvezna sodba namreč ni deklaratorna, ampak ima konstitutivne učinke. Tudi če zakonca dejansko živita ločeno in je njuna ekonomska skupnost že pred leti razpadla, začne zastaranje med njima teči šele s pravnomočnostjo razveze njune zakonske zveze.⁹⁶ Šteti gre, da je na podlagi 1. točke zadržano tudi zastaranje med osebama istega spola, ki živita v registrirani partnerski skupnosti v skladu s pravili Zakona o registraciji istospolne partnerske skupnosti (ZRIPS),⁹⁷ saj je to razmerje po vsebini podobno zakonski zvezi in je zanj bistvena značilnost stabilna povezanost dveh oseb, ki sta si blizu, si medsebojno pomagata in se podpirata, pa tudi pravna ureditev tega razmerja je podobna zakonski zvezi (8. člen ZRIPS).⁹⁸ Razloga zadržanja iz 4. točke 358. člena OZ pa ni mogoče uporabiti tudi za neregistrirano skupnost istospolnih

⁹⁴ Cigoj, str. 1178; Dörner v: Schulze et al., § 207, r. št. 1; Koziol, Bydlinski, Bollenberger, § 1495, r. št. 1.

⁹⁵ Kranjc v: Juhart, Plavšak (2), str. 495.

⁹⁶ Sodba Višjega sodišča v Ljubljani I Cp 2970/2014 z dne 4. 3. 2015. Prim. Koziol, Bydlinski, Bollenberger, § 1495, r. št. 1. Višje sodišče v Ljubljani je v sodbi II Cp 2641/2011 z dne 24. 1. 2012 zavzelo stališče, da zastaranje verzijskega zahtevka zakonca (ker je drugi zakonec plačal skupni kredit) ne začne teči, preden niso določeni deleži na skupnem premoženju, vendar kot opozarja isto sodišče v sodbi II Cp 1595/2012 z dne 13. 3. 2013, to stališče še ni ustaljena sodna praksa.

⁹⁷ Uradni list RS, št. 65/05 in 55/09 – odl. US.

⁹⁸ Žnidaršič Skubic, str. 1533. Odločba Ustavnega sodišča RS U-I-425/06-10 z dne 2. 7. 2009, 12. odstavek. Prim. Dörner v: Schulze et al., § 207, r. št. 2.

partnerjev, saj ZRIPS takšne zunajzakonske skupnosti ne ureja, Zakon o zakonski zvezi in družinskih razmerjih (ZZZDR)⁹⁹ pa zunajzakonsko skupnost v 12. členu izrecno omejuje na življenjsko skupnost moškega in ženske. Ta položaj spreminja novela ZZZDR-D,¹⁰⁰ ki jo je Državni zbor sprejel na seji dne 3. marca 2015, in poleg tega, da omogoča sklenitev zakonske zveze istospolnih partnerjev,¹⁰¹ po pravnih posledicah izenačuje istospolne in raznospolne zunajzakonske skupnosti.

Razlogov zadržanja zastaranja ni mogoče z analogijo širiti tudi na druga razmerja sorodstva in svaštva. V razmerju med taščo in snaho zastaranje tako ni zadržano,¹⁰² prav tako ne med skrbnikom in varovancem¹⁰³ ali med sestrama, ki sta nekaj časa živeli v isti hiši.¹⁰⁴

Vrhovno sodišče je potrdilo, da zadržanje zastaranja po 358. členu OZ učinkuje tudi po tem, ko je upravičenec že sodno zahteval izpolnitev preživninske obveznosti. Enkratno uveljavljanje pravice ne suspendira uporabe določbe 358. člena OZ. Zastaranje je zadržano tudi za terjatve občasnih preživninskih dajatev, ki so upravičencu priznane s sodno odločbo.¹⁰⁵

3.3. Terjatve določenih oseb

Zastaranje ne teče tudi, kadar je zaradi posebnih zunanjih okoliščin, ki jih določa 359. člen OZ, stranki uveljavljanje terjatve oteženo. Zastaranje tako ne teče med mobilizacijo, neposredno vojno nevarnostjo, izrednim ali vojnim stanjem in za terjatve oseb v vojaški službi. Formulacija te določbe je nekoliko nejasna. Prej veljavna 1. točka 382. člena Zakona o obljagacijskih razmerjih (ZOR)¹⁰⁶ namreč ni vsebovala besedice »ter« (v preostalem je bilo besedilo identično), zato je sodna praksa štela, da morata biti za zadržanje zastaranja kumulativno izpolnjena objektivni pogoj (obstoj določenih izjemnih razmer) in subjektivni pogoj (terjatve

⁹⁹ Uradni list RS, št. 69/04 – uradno prečiščeno besedilo, 101/07 – odl. US, 90/11 – odl. US in 84/12 – odl. US.

¹⁰⁰ Predlog zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih (ZZZDR-D), skrajšani postopek, EPA 257-VII.

¹⁰¹ V prehodnih določbah tudi predvideva, da se prej registrirane istospolne partnerske skupnosti po ZRIPS najkasneje v šestih mesecih po začetku uporabe ZZZDR-D preoblikujejo v zakonsko zvezo.

¹⁰² Sodba Vrhovnega sodišča RS II Ips 146/2008 z dne 25. 3. 2010.

¹⁰³ Sodba Vrhovnega sodišča RS II Ips 172/2006 z dne 2. 10. 2008.

¹⁰⁴ Sodba in sklep Vrhovnega sodišča RS II Ips 760/1995 z dne 13. 11. 1997.

¹⁰⁵ Sklep Vrhovnega sodišča RS II Ips 289/2013 z dne 12. 2. 2015 (v zvezi s sklepom Višjega sodišča v Celju I Ip 88/2013). Glede zastaranja posameznih preživninskih obrokov glej tudi sklep Višjega sodišča v Kopru I Ip 9/2014 z dne 21. 1. 2014.

¹⁰⁶ Uradni list SFRJ, št. 29/78, 39/85, 45/89 – odl. US, 57/89, Uradni list RS, št. 88/99 – ZRTVS-B, 83/01 – OZ, 30/02 – ZPlaP in 87/02 – SPZ.

osebe v vojaški službi).¹⁰⁷ *Ratio* takšne ureditve je, da morajo biti med trajanjem naštetih izjemnih razmer osebe v vojaški službi ves čas v pripravljenosti, zato je že zakonodajalec štel, da v tem času ne morejo učinkovito uveljavljati svojih terjatev.

Iz dodatka prirednega veznika »ter« v 1. točki 359. člena OZ pa bi bilo mogoče sklepati, da zdaj veljavna ureditev določa dva samostojna vzroka zadržanja zastaranja, torej da je v času naštetih izjemnih razmer zastaranje zadržano za vse osebe in da je zastaranje oseb v vojaški službi zadržano ves čas, dokler so v vojaški službi (in ne le med izjemnimi razmerami).¹⁰⁸ Predlog zakonika iz zakonodajnega postopka te spremembe ne pojasnjuje.¹⁰⁹ Takšna razlaga sedanje določbe bi po mojem preširoko določala razlog zastaranja, za kar ni videti prave potrebe. Če je zaradi izrednih ali vojnih razmer moteno delovanje sodišč ali preprečen dostop upnika do sodišča, je zastaranje namreč zadržano že iz razloga po 360. členu OZ, prav tako v primeru, da je upnik mobiliziran; če delovanje sodišč ali dostop upnika do njih v takšnih razmerah nista ovirana, pa ni potrebe po zadržanju zastaranja. Prav tako bi bilo neprimerno povprek zadržati zastaranje terjatev vseh oseb v vojaški službi ne glede na dejansko možnost sodnega uveljavljanja teh terjatev. Smiselno se zdi npr. zadržanje zastaranja za čas, dokler so take osebe v vojaški misiji v tujini¹¹⁰ ali ko v domovini sodelujejo pri zaščiti in reševanju pri naravnih nesrečah, ne pa tudi, ko opravljajo vojaško službo v normalnih mirnodobnih razmerah v Sloveniji. Glede na to menim, da je skušal zakonodajalec z dodatkom besedice »ter« le poudariti, da morata biti za zadržanje po 1. točki 359. člena OZ hkrati izpolnjena objektivni in subjektivni pogoj, vendar za to ni uporabil najbolj posrečene formulacije. Določbo je treba torej razlagati enako kot po prej veljavni ureditvi iz ZOR. Tek zastaranja se nadaljuje, ko je razglašeno prenehanje mobilizacije, neposredne vojne nevarnosti, izrednega ali vojnega stanja ali ko upnik preneha z vojaško službo.

Zastaranje tudi ne teče za terjatve, ki jih imajo v tujem gospodinjstvu zaposlene osebe proti delodajalcu ali njegovim družinskim članom, ki živijo skupaj z njim, vse dokler traja to delovno razmerje (2. točka 359. člena OZ). Ta razlog zadržanja se utemeljuje s tem, da so v tujem gospodinjstvu zaposlene osebe v določenem podrejenem položaju nasproti svojim dolžnikom iz tega gospodinjstva.¹¹¹ Kot primer takšnega delovnega razmerja se najpogosteje omenja go-

¹⁰⁷ Sodba Višjega delovnega in socialnega sodišča Pdp 1511/2002 z dne 6. 12. 2002 poudarja, da je upoštevena samo vojaška služba Republike Slovenije.

¹⁰⁸ Kranjčeva meni, da po objektivnem kriteriju zadržanje nastopi za vse upnike oz. terjatve, če je uvedena mobilizacija ali nastopijo neposredna vojna nevarnost, izredno ali vojno stanje. Subjektivni kriterij pa velja za terjatve oseb v vojaški službi, vendar le za tiste osebe, ki so v vojaški službi zaradi opisanih posebnih razmer. Kranjc v: Juhart, Plavšak (2), str. 497.

¹⁰⁹ Predlog Obligacijskega zakonika – EPA 1544 – prva obravnava. Poročevalec Državnega zbora, št. 30/1996.

¹¹⁰ Glej Koziol, Bydlinski, Bollenberger, § 1496, r. št. 1.

¹¹¹ Kranjc v: Juhart, Plavšak (2), str. 497.

spodinjna pomočnica. Vendar Vrhovno sodišče ugotavlja, da zakonodajalec gotovo ni imel v mislih zgolj gospodinjских pomočnic, sicer bi to tudi jasno zapisal. V gospodinjstvu si lahko kot primere takšnega razmerja (večinoma iz preteklosti) zamislimo še dojljle, varuške, dekle in hlapce, kuharice, sobarice, služabnike, negovalke ipd. Odločilnega pomena je, da vse te osebe živijo in delajo v dolžnikovem domovanju, ni pa odločilno, ali prenočujejo in delajo prav v istem objektu, v glavnem ali pomožnem. Bistveno je, da je med temi osebami ustvarjena takšna skupnost, ki presega skupnost golega delovnega razmerja, saj živijo in delajo na posestvu (v domovanju, gospodarstvu) dolžnika, skupaj z njim in z njegovimi družinskimi člani. Zato je Vrhovno sodišče šteló, da je bilo zadržano tudi zastaranje odškodninskega zahtevka delavca, ki je delovno razmerje sklenil za dela in naloge kmetijskih opravil na kmetijskem posestvu delodajalca, kjer je tudi živel.¹¹² Tek zastaranja se nadaljuje, ko preneha delovno razmerje.

3.4. Nepremagljive ovire

V 360. členu OZ je razlog zadržanja zastaranja določen z generalno klavzulo: Zastaranje ne teče ves tisti čas, ko upnik zaradi nepremagljivih ovir ni mogel sodno zahtevati izpolnitve obveznosti. Zadržanje povzročijo vse tiste ovire, subjektivne ali objektivne, ki imajo takšno težo oz. pomen, da upniku dejansko preprečijo uveljavljanje zahtevka pred sodiščem.¹¹³ Gre za podoben standard kot pri višji sili – ovire, ki jih upnik niti pri najvišji skrbnosti ne bi mogel predvideti in preprečiti.¹¹⁴ Nepremagljive ovire se lahko pojavijo bodisi na strani sodišča bodisi na strani upnika.

Zastaranje iz razlogov na strani sodišča je zadržano, če sodišče ali drug pristojni organ (npr. arbitražá), pri katerem bi moral upnik uveljavljati svoj zahtevek zoper dolžnika, ne posluje zaradi vremenskih razmer, naravnih nesreč, vojne in podobno. Za zadržanje zastaranja ne zadošča katerakoli motnja v poslovanju sodišča. Bistveno je, da pri pristojnem sodišču ne posluje niti vložišče, tako da upnik ne more pravočasno vložiti tožbe. Celó v tem primeru bi moral upnik najbrž izkazati še, da ni imel niti dostopa do pošte, saj bi lahko rok sicer varoval tako, da bi tožbo pristojnemu sodišču odposlal priporočeno po pošti (razen če npr. sodišče dlje časa sploh ne posluje zaradi vojnih razmer).¹¹⁵ Če se zaradi bolniške odsotnosti vseh sodnikov pri določenem sodišču zadeve vsebinsko dlje časa ne obravnavajo oz. se ne razpisujejo obravnave, to ne povzroči zadržanja zastaranja, saj lahko upnik rok še vedno zavaruje s pravočasno vložitvijo tožbe. Nepremagljiva ovira lahko upniku objektivno prepreči dostop do sodišča, tudi če to nemoteno posluje. V teoriji se kot primeri naštevajo epidemije s karanteno ter povodnji in

¹¹² Sodba in sklep Vrhovnega sodišča RS II Ips 351/2006 z dne 13. 9. 2007.

¹¹³ Kranjc v: Juhart, Plavšák (2), str. 497.

¹¹⁴ Prim. Dörner v: Schulze et al., § 206, r. št. 1.

¹¹⁵ Koziol, Bydlinski, Bollenberger, § 1496, r. št. 1.

potresi, ki pretrgajo prometne povezave do sodišča. Tudi v teh primerih je pogoj, da stranka ni imela primerne druge možnosti, da bi lahko uveljavila svoj zahtevek (npr. po pošti ali z vložitvijo predloga za izvršbo na podlagi verodostojne listine v elektronski obliki).¹¹⁶ Odklanjanje policije, da bi potrdila prijavo škodnega primera, ni nepremagljiva ovira, zaradi katere tožnik ne bi mogel vložiti tožbe.¹¹⁷

Ovira pri dostopu do sodišča je lahko tudi pravne narave. Ko je Ustavno sodišče leta 2002 do svoje končne odločitve zadržalo izvrševanje določb Zakona o finančnem poslovanju podjetij (ZFPPod)¹¹⁸ in Zakona o gospodarskih družbah (ZGD)¹¹⁹ o osebni odgovornosti družbenikov izbrisanih družb, je s tem povzročilo, da zoper osebno odgovorne družbenike začasno ni bilo mogoče začeti novih pravnih in izvršilnih postopkov. Ustavno sodišče je zato v izreku sklepa hkrati določilo, da v času zadržanja ne teče zastaranje terjatev, ki imajo podlago v določbah, izvrševanje katerih je zadržalo. V obrazložitvi sklepa je pojasnilo, da ima ta del izreka učinek zadržanja teka zastaranja po 361. členu OZ.¹²⁰ Tako je nastal zanimiv položaj, ki ga pravna teorija običajno ne obravnava, ko zadržanje zastaranja ni nastopilo *ex lege*, ampak z odločbo sodišča. Menim sicer, da bi do enake ugotovitve glede teka zastaralnih rokov morali priti tudi, če Ustavno sodišče ne bi izrecno odredilo njihovega zadržanja, saj je pravno nemožnost sodnega uveljavljanja terjatve treba obravnavati enako kot dejansko nemožnost in jo je mogoče subsumirati pod pojem nepremagljive ovire.

Vrhovno sodišče je drugačno stališče zavzelo v zvezi s pravnimi ovirami, ki jih določa zakon. V primeru odškodnin za nepremoženjsko in premoženjsko škodo zaradi izbrisa iz registra stalnega prebivalstva je štelo, da ni nepremagljivih ovir oz. zadržanja zastaranja, če uveljavljanju tožbenega zahtevka nasprotuje zakon, ki ga Ustavno sodišče še ni razveljavilo ali razglasilo za neustavne. Tožnik bi moral tožbo vložiti pred potekom zastaranja, v postopku pa bi se nato po potrebi presojala tudi (ne)ustreznost tedaj obstoječe zakonske ureditve in njena (ne) skladnost z Ustavo RS.¹²¹ To odločitev je razveljavilo Ustavno sodišče, ki je presodilo, da je takšno stališče nesprejemljivo z vidika zahteve, da mora sodišče pravila o zastaralnih rokih uporabiti glede na okoliščine posameznega primera tako, da stranki ni nesorazmerno oteženo ali celo preprečeno uveljavljanje zahtevkov, ki jih ima na razpolago. Sodišča so s svojo razlago

¹¹⁶ Cigoj, str. 1180.

¹¹⁷ Sodba Vrhovnega sodišča RS II Ips 288/2005 z dne 7. 2. 2007.

¹¹⁸ Uradni list RS, št. 54/99, 110/99, 93/02 – odl. US, 117/06 – ZDDPO-2, 31/07, 33/07 – ZSReg-B, 58/07 – odl. US in 126/07 – ZFPPIP.

¹¹⁹ Uradni list RS, št. 30/93, 29/94, 82/94, 20/98, 84/98, 6/99, 54/99 – ZFPPOd, 36/00 – ZPDZC, 45/01, 59/01 – popr., 93/02 – odl. US, 57/04, 63/04 – ZZRZI, 139/04, 15/05 – UPB1 in 42/06 – ZGD-1.

¹²⁰ Sklep Ustavnega sodišča RS U-I-135/00 z dne 23. 5. 2002. Glej tudi sklep Višjega sodišča v Ljubljani III Cp 849/2004 z dne 29. 4. 2004.

¹²¹ Sodba in sklep Vrhovnega sodišča RS II Ips 11/2008 z dne 10. 9. 2012, 18. odstavek.

pravil o zastaranju pritožnikom nesorazmerno otežila oz. preprečila, da bi lahko od države učinkovito uveljavljali povračilo škode, povzročene z izbrisom iz registra stalnega prebivalstva. S tem so kršila procesni vidik pravice, varovane v 26. členu Ustave, ki zahteva, da ima stranka dejansko, ne le teoretično pravico uveljavljati odškodninsko varstvo zoper državo.¹²² Glede na to stališče Ustavnega sodišča bo moralo Vrhovno sodišče v ponovljenem postopku očitno odločiti, da zastaranje odškodninskih zahtevkov izbranih oseb ni teklo, dokler je bilo njihovo sodno uveljavljanje nesorazmerno oteženo.

Vrhovno sodišče se je ukvarjalo tudi z vprašanjem, ali je nacionalizacija zasebnega gospodarskega podjetja leta 1946 povzročila tudi zadržanje zastaranja obveznosti tega podjetja. Tožnik je namreč menil, da je po spremembi družbene ureditve oz. političnega režima v letu 1945, ki je prinesla nacionalizacijo, prenehal delovati del pravosodja, ki je urejal pravice pravnih prednikov tožnikov, možnost sodnega varstva pa se je pojavila šele ob vrnitvi nacionaliziranega premoženja. Vrhovno sodišče te argumentacije ni sprejelo, saj je država z nacionalizacijo podjetij po tedanji zakonodaji prevzela nase tudi njihove obveznosti, ki bi jih upnik torej lahko uveljavljal zoper državo.¹²³

Nepremagljiva ovira na strani upnika je lahko huda bolezen ali poškodba, zlasti takšna, zaradi katere je upnik hospitaliziran. Vendar bi lahko tudi v takšnem primeru upravičenec uveljavljal svoj zahtevek po pooblaščenju, zato pride do zadržanja zastaranja samo, če izkaže, da ni mogel niti pravočasno postaviti pooblaščenca, npr. ker je bila bolezen ali poškodba nenadna in nepričakovana ter je imela tako hude posledice, da v relevantnem obdobju upravičenec telesno ali duševno ni bil v stanju, da bi se lahko odločil o vložitvi tožbe in postavitvi pooblaščenca (npr. pri prisilni hospitalizaciji).¹²⁴ Kot nepremagljiva ovira na strani upnika se navajata tudi njegova ugrabitev¹²⁵ in dejstvo, da se je nahajal na vojnem območju v tujini, ki je bilo več let brez rednih poštnih povezav.¹²⁶ Odlašanje pri sodnem uveljavljanju terjatve zaradi nejasnega pravnega položaja je okoliščina, ki izvira iz upnikove sfere in ne upravičuje zadržanja zastaranja, saj je nepremagljiva ovira lahko le tista okoliščina, ki je stranka ni zakrivila.¹²⁷

¹²² Odločba Ustavnega sodišča RS Up-1177/12, Up-89/14 z dne 28. 5. 2015.

¹²³ Sodba Vrhovnega sodišča RS II Ips 675/2009 z dne 20. 3. 2012.

¹²⁴ »Okoliščine prisilne hospitalizacije tožnice, v katerih ji je bilo onemogočeno priti do odvetnika, da bi ji pomagal sodno uveljavljati terjatev, ko ji zaradi nasveta klinike niso pomagali niti svojci, telefonirala pa je lahko le njim, in ko je bila tožnica sama ovirana tudi zaradi prisilnega jemanja močnejših psihotropnih zdravil, ki med drugim vplivajo na miselni proces, so v konkretnem primeru lahko vplivale na zadržanje teka zastaranja.« Sklep Vrhovnega sodišča RS II Ips 297/2012 z dne 31. 1. 2013.

¹²⁵ Brus, str. 350.

¹²⁶ Koziol, Bydlinski, Bollenberger, § 1496, r. št. 1.

¹²⁷ Sodba Vrhovnega sodišča RS III Ips 26/2004 z dne 26. 4. 2005.

Vsakokrat je treba glede na vse okoliščine konkretnega primera in upnikove osebne lastnosti ugotoviti, ali upnik res ni mogel sodno zahtevati izpolnitve svoje terjatve. Takoj ko se takšna možnost znova pojavi, se tek zastaranja nadaljuje.

3.5. Odlog nastopa zastaranja za nekatere osebe

Obligacijski zakonik v odseku o zadržanju zastaranja ureja tudi dva položaja, v katerih zastaranje sicer normalno teče kljub obstoju ovir za uveljavljanje terjatve, vendar zakon določa, da določen čas po prenehanju ovire ne more izteči. Ta čas mora biti dovolj dolg, da lahko stranka svojo pravico še uveljavi, potem ko ovira preneha. V primerih, kadar bi zastaranje sicer nastopilo pred tem časom, se nastop zastaranja odloži oz. zadrži, s čimer se v bistvu podaljša zastaralni rok. V primerih, ko bi zastaranje po splošnih pravilih nastopilo kasneje, pa določba nima nobenega učinka na tek zastaralnega roka.¹²⁸

Prvi tak položaj je urejen v 362. členu OZ, po katerem zastaranje teče tudi proti mladoletniku in drugim poslovno nesposobnim osebam, ne glede na to, ali imajo zakonitega zastopnika ali ne. Vendar pa zastaranje njihovih terjatev ne more nastopiti, preden ne pretečeta dve leti, odkar je taka oseba postala poslovno popolnoma sposobna (s polnoletnostjo, sklenitvijo zakonske zveze ali s pravnomočnostjo odločbe o vrnitvi poslovne sposobnosti) ali odkar je dobila zastopnika. Od mladoletne oz. druge poslovno nesposobne osebe namreč ne moremo zahtevati, da bo sama poskrbela za postavitve svojega zastopnika, zato ji tudi tek zastaralnih rokov v času, ko zastopnika nima, ne sme iti v škodo.¹²⁹ Dokler poslovno nesposobna oseba ima zakonitega zastopnika (mišljen je zakoniti zastopnik, ne pa pooblaščenec, npr. odvetnik¹³⁰), njena terjatev lahko zastara v siceršnjem zastaralnem roku. Če zakonitega zastopnika določeno obdobje nima, nato pa ga dobi, dveletni odlog nastopa zastaranja teče od tiste od obeh okoliščin, ki je nastopila prej: od postavitve zakonitega zastopnika ali od upnikove pridobitve popolne poslovne sposobnosti. Če tudi zakoniti zastopnik izgubi poslovno sposobnost, je treba položaj obravnavati enako, kot da zakonitega zastopnika ne bi bilo.

Zakon za nastop zastaranja zahteva, da je upnik popolnoma poslovno sposoben. Do dveletnega odloga nastopa zastaranja po drugem odstavku 362. člena OZ torej lahko pride tudi, če terjatev izvira iz posla, ki ga oseba z delno odvzeto poslovno sposobnostjo (50. člen Zako-

¹²⁸ Kranjc v: Juhart, Plavšak (2), str. 499; Brus, str. 351; Sajovic, str. 271.

¹²⁹ Evropsko sodišče za človekove pravice je v sodbi Stagno proti Belgiji z dne 7. 7. 2009 odločilo, da je šlo za kršitev pravice do poštenega sojenja, ker je belgijsko sodišče zaradi zastaranja zavrnilo zahtevek tožnic, ki v roku tožbe nista mogli vložiti, saj sta bili tedaj mladoletni in *de facto* brez zakonitega zastopnika.

¹³⁰ Sodba Vrhovnega sodišča RS II Ips 505/2000 z dne 25. 4. 2001. Prim. Koziol, Bydlinski, Bollenberger, § 1494, r. št. 2.

na o nepravdnem postopku – ZNP¹³¹) ali mladoletnik, ki je dopolnil petnajst let (108. člen ZZZDR), lahko skleneta sama. Za uporabo drugega odstavka 362. člena OZ pa ni odločilno, ali je bila upniku poslovna sposobnost formalno odvzeta, ampak je dejanski obstoj njegove poslovne sposobnosti v relevantnem obdobju lahko predmet dokazovanja v postopku, v katerem se uveljavlja terjatev.¹³²

Če je za zastaranje kakšne terjatve določeni čas krajši kot dve leti, pa začne po tretjem odstavku 362. člena OZ zastaranje te terjatve teči takrat, ko postane upnik poslovno sposoben ali ko dobi zastopnika. V slednjem primeru je torej odložen začetek zastaralnega roka in ne nastop zastaranja. Tak položaj bo sicer v praksi redkejši, saj je pri terjatvah iz 355. člena OZ, za katere je določen enoletni zastaralni rok, upnik običajno pravna oseba. Krajši zastaralni roki so v specialni zakonodaji določeni še pri nekaterih vrstah prevoznih pogodb.

Glede na to, da 362. člen OZ govori samo o poslovno nesposobnih osebah, ne da bi omejil ta pojem na fizične osebe, se lahko zastavi vprašanje, ali je lahko na podlagi te določbe zadržano tudi zastaranje terjatve pravne osebe, če je ta določen čas poslovno nesposobna. Pravna oseba ne more sama oblikovati svoje poslovne volje, ampak jo zanjo oblikujejo fizične osebe, ki tvorijo njene organe, pristojne za odločanje o pravnih poslih. O poslovni nesposobnosti pravne osebe lahko govorimo, če njen poslovodni organ dejansko ni sposoben oblikovati te volje. Taki primeri so, če umre direktor družbe ali mu je odvzeta poslovna sposobnost ali če se to zgodi kateremu od članov večosebnega poslovodnega organa, tako da organ ne dosega več potrebnega kvoruma za odločanje, ipd. Vendar takšen položaj v resnici ni primerljiv s poslovno nesposobnostjo fizičnih oseb. Pravna oseba namreč lahko svojo poslovno sposobnost odpravi sama, kar je tudi dolžna storiti, tako da za to pristojni organ pravne osebe (npr. skupščina družbe, zbor članov društva ali svet zavoda) imenuje nov poslovodni organ oz. njegove manjkajoče člane. To se lahko zgodi razmeroma hitro in družba lahko takoj spet normalno posluje, brez posebnega prehodnega obdobja, v katerem bi se »navajala« na prevzemanje pravic in obveznosti v pravnem prometu. Zato bi bilo neprimerno, da bi se v takšnem položaju zastaranje terjatev pravne osebe podaljšalo kar za dve leti. V izjemnem primeru, ko imenovanje novega poslovodstva pravne osebe iz določenega razloga ne bi bilo mogoče, pa bi se ta lahko sklicevala na zadržanje zastaranja zaradi nepremagljivih ovir iz 360. člena OZ. Glede na to je treba določbo 362. člena OZ ob upoštevanju njenega namena razlagati ozko, tako da se nanaša samo na fizične osebe.¹³³ Enako stališče je zavzelo Vrhovno sodišče RS, ki ob tem poudarja, da je pri fizičnih osebah ne samo

¹³¹ Uradni list SRS, št. 30/86, 20/88 – popr., Uradni list RS, št. 87/02 – SPZ in 77/08 – ZDZdr.

¹³² Glej sklep Vrhovnega sodišča RS II Ips 6/1994 z dne 9. 2. 1995, ki povzema stališče iz sodbe Vrhovnega sodišča SRS Pž 817/74 z dne 6. 11. 1974, objavljene v Poročilu o sodni praksi VSS 1/75 na 89. strani.

¹³³ O podobnem procesnem položaju, ko zakoniti zastopnik pravne umre ali preneha njegova pravica za zastopanje, pa stranka nima pooblaščenca v pravdi, glej Gregor Klun: *Zastoji pravdnega postopka zaradi razlogov na strani pravne osebe*. Podjetje in delo, št. 6-7/2014, str. 1106

možno, ampak povsem običajno, da je lahko hkrati poslovno nesposobna in da ji je postavljen zakoniti zastopnik. Drugače je pri pravnih osebah. Če ima zakonitega zastopnika, ne more biti poslovno nesposobna, saj svojo poslovno sposobnost črpa iz sposobnosti svojih organov. Takoj ko jih ima, je tudi že poslovno sposobna. Zato je pravilno takšno tolmačenje določbe drugega odstavka 362. člena OZ, da je imel zakonodajalec z njo v mislih le fizične osebe.¹³⁴

Drugi primer odloga preteka zastaranja bo danes redko prišel v poštev. Člen 363 namreč določa, da zastaranje proti osebi, ki služi vojaški rok ali je na vojaških vajah ali opravlja nadomestno civilno službo ali se usposablja za opravljanje nalog v rezervni sestavi policije, ne more nastopiti, dokler ne pretečejo trije meseci od odslužitve vojaškega roka ali od prenehanja vojaških vaj, opravljanja civilne službe ali usposabljanja v rezervni sestavi policije.

3.6. Zadržanje zastaranja zaradi drugih postopkov

Sprožitev sodnih in nekaterih drugih postopkov uveljavljanja pravic je po OZ klasični razlog za pretrganje zastaranja, posamezni drugi zakoni pa določajo, da začetek nekaterih postopkov, ki sicer še ne privedejo do pretrganja, povzroči zadržanje zastaranja terjatev.

3.6.1. Insolvenčni postopki

Stečajna zakonodaja že dlje časa pozna pravilo, ki je danes določeno v 249. členu ZFPPIPP in po katerem začetek stečajnega postopka povzroči enoletno zadržanje zastaranja terjatev stečajnega dolžnika do njegovih dolžnikov. Namen zadržanja zastaranja je stečajnemu upravitelju omogočiti, da se seznaní s terjatvami, ki spadajo v stečajno maso, in poskrbi za njihovo uveljavitev.¹³⁵

Z novelo ZFPPIPP-F,¹³⁶ ki je uvedla postopek preventivnega prestrukturiranja, je bil določen tudi nov razlog zadržanja zastaranja, ki pa (drugače kot pri 249. členu ZFPPIPP) ne velja za dolžnikove terjatve do tretjih oseb, ampak za njegove dolgove – torej za terjatve upnikov zoper družbo, ki se prestrukturira. Novi, 44.n člen ZFPPIPP namreč določa, da v obdobju trajanja pravnih posledic postopka preventivnega prestrukturiranja ne teče zastaranje finančnih terjatev,¹³⁷ ki so vključene v osnovni seznam finančnih terjatev do dolžnika. Ta seznam

¹³⁴ Sodba Vrhovnega sodišča RS III Ips 81/2013 z dne 20. 1. 2015, 12. odstavek.

¹³⁵ Kranjc v: Juhart, Plavšak (2), str. 496.

¹³⁶ Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju (Uradni list RS, št. 100/13 in 10/15 – popr.).

¹³⁷ V skladu z 20. členom ZFPPIPP je finančna terjatev terjatev do dolžnika, ki je nastala na podlagi: (1) kreditne pogodbe, pogodbe o izdaji bančne garancije ali drugega posla enakih značilnosti, ki ga je dolžnik sklenil z banko, finančno institucijo ali drugo finančno družbo, (2) pogodbe o finančnem leasingu ali drugega posla enakih značilnosti, ki ga je dolžnik sklenil z banko, finančno institucijo ali drugo finančno družbo, (3) posojilne pogodbe ali drugega

mora biti predložen predlogu za začetek postopka preventivnega prestrukturiranja. Pravne posledice začetka postopka preventivnega prestrukturiranja nastanejo z začetkom dneva, ko je bil objavljen sklep o začetku postopka preventivnega prestrukturiranja, in trajajo do pravno-močnosti sklepa o končanju postopka preventivnega prestrukturiranja. V tem obdobju je torej v korist upnikov, da se jih spodbudi k sodelovanju pri prestrukturiranju, zadržano zastaranje terjatev do družbe, ki se prestrukturira. Zaradi olajšanja prestrukturiranja je v korist dolžnika v istem obdobju zadržana tudi dospelost terjatev, tako da med trajanjem pravnih posledic postopka preventivnega prestrukturiranja velja, da dolžnik ni v zamudi s plačilom glavnice terjatev, vključenih v osnovni seznam (t. i. moratorij glavnice).

3.6.2. Mediacija

Po klasičnih pravilih obligacijskega prava sodelovanje v postopkih alternativnega reševanja sporov strank ne varuje pred izgubo pravic zaradi poteka časa na enak način kot sprožitev sodnega ali arbitražnega postopka. Vložitev tožbe zaradi varovanja rokov pa lahko negativno vpliva na uspeh mediacije. Zaradi spodbujanja strank k uporabi mehanizmov zunajsodnega reševanja sporov Direktiva 2008/52/ES o mediaciji¹³⁸ v 8. členu določa, naj države članice zagotovijo, da stranke mediacije zaradi izteka zastaralnih ali prekluzivnih rokov med tem postopkom v nadaljevanju ne izgubijo možnosti za uvedbo sodnega postopka ali arbitraže. Na kakšen način za to poskrbijo, je prepuščeno državam članicam.¹³⁹

Zakon o mediaciji v civilnih in gospodarskih zadevah (ZMCGZ)¹⁴⁰ v prvem odstavku 17. člena določa, da zastaranje zahtevka, ki je predmet mediacije, med trajanjem mediacije ne teče.¹⁴¹ Če se mediacija konča brez sporazuma o rešitvi spora, se zastaranje nadaljuje od trenutka, ko je postopek končan brez sporazuma o rešitvi spora.¹⁴² Ureditev vpliva neuspešne mediacije na zastaranje je smiselno enaka splošni ureditvi vpliva vzroka zadržanja na zastaranje

posla enakih značilnosti, ki ga je dolžnik sklenil z osebo nefinančnega sektorja, (4) poročstva ali drugega posla enakih značilnosti, ki ga je prevzel dolžnik za finančno terjatev do druge osebe, (5) izvedenega finančnega instrumenta, katerega izdajatelj je dolžnik.

¹³⁸ Direktiva 2008/52/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 21. maja 2008 o nekaterih vidikih mediacije v civilnih in gospodarskih zadevah, UL L 136, 24. 5. 2008, str. 3–8.

¹³⁹ Podrobneje o dilemah glede vpliva mediacije na tek rokov in rešitvah v primerjalnem pravu, glej Damjan, Učinek ..., str. 37–62.

¹⁴⁰ Uradni list RS, št. 56/08.

¹⁴¹ Rešitev je oblikovana po zgledu opsijskega člena X Vzorčnega zakona UNCITRAL o mednarodni trgovinski conciliaciji iz leta 2002.

¹⁴² Če pa se mediacija konča uspešno, je z doseženim sporazumom med strankama zastaranje terjatve običajno pretrgano, zato tega položaja ni bilo treba posebej urejati.

po 361. členu OZ. Dan začetka mediacije se ugotavlja po pravilih iz 6. člena ZMCGZ, dan konca mediacije pa po pravilih iz 13. člena tega zakona.

Tretji odstavek 17. člena ZMCGZ določa, da mediacija vpliva tudi na iztek nekaterih¹⁴³ prekluzivnih rokov: če je s posebnim predpisom določen rok za vložitev tožbe, se ta rok ne izteče prej kot 15 dni po koncu mediacije. Rok za vložitev tožbe se torej podaljša, vendar samo v primeru, kadar bi bila stranka zaradi njegovega izteka med trajanjem mediacije sicer prikrajšana za možnost uveljavljanja sodnega varstva. Petnajstdnevni rok naj bi zadoščal, da stranka (ta je s sporom že seznanjena) v primeru neuspešne mediacije pripravi tožbo zaradi varstva svojih pravic. Na področju delovnih in socialnih sporov podobno rešitev vsebuje 23. člen Zakona o delovnih in socialnih sodiščih (ZDSS-1),¹⁴⁴ po katerem v primeru, kadar poseben zakon ali kolektivna pogodba določata obvezen postopek za mirno rešitev spora, rok za vložitev tožbe začne teči šele po neuspešnem koncu takega postopka. Šteje se, da postopek ni bil uspešen, če med strankama ni bil dosežen sporazum v 30 dneh od začetka postopka za mirno rešitev spora.

Za ugotovitev, koliko časa je bil posamezni zastaralni ali prekluzivni rok zadržan, je odločilno vprašanje, koliko časa je trajala mediacija. ZMCGZ ni bistveno povečal formalnosti glede začetka in konca mediacije (glej 6. in 13. člen ZMCGZ). Dokazno breme je torej zlasti na (tožeči) stranki, ki zatrjuje, da do zastaranja oz. prekluzije še ni prišlo. Pri tem je treba upoštevati, da vsaka od strank lahko kadarkoli z izjavo prekine mediacijo in torej tudi poskrbi, da je ta izjava ustrezno datirana in dokumentirana. Zakonska rešitev izhaja tudi iz praktične ugotovitve, da večina mediacij v Sloveniji poteka pred sodišči in drugimi institucijami, ki že imajo svoja pravila o beleženju začetka in konca postopka.¹⁴⁵

3.6.3. Reklamacija pri prevoznih pogodbah

Pravila o prevoznih pogodbah v posameznih vrstah prometa – cestnem, ladijskem, letalskem in železniškem – so urejena v specialnih zakonih, ki med drugim predpisujejo posebne, krajše zastaralne roke za nekatere terjatve iz prevozne pogodbe ali v zvezi z njo. Predpisujejo tudi poseben reklamacijski postopek pri prevozniku v primeru nekaterih napak pri opravi prevoza blaga ali potnikov. Ker bi bilo nepravilno, da bi lahko dolžnik z zavlačevanjem tega postopka

¹⁴³ Določba velja le za roke za vložitev tožbe oz. drugega zahtevka za varstvo pravic pred sodiščem ali drugim pristojnim organom (npr. predloga v nepravdnem postopku), ne podaljša pa drugih materialnih ali procesnih prekluzivnih rokov (npr. roka za grajanje napak ali roka za vložitev odgovora na tožbo).

¹⁴⁴ Uradni list RS, št. 2/04, 10/04 – popr., 45/08 – ZArbit, 45/08 – ZPP-D, 47/10 – odl. US in 43/12 – odl. US.

¹⁴⁵ Damjan v: Zalar et al., str. 149–150.

povzročil zamudo zastaralnega roka, je zakon na področju železniškega in cestnega prometa sprejel stališče, da ves čas, ko teče reklamacijski postopek, zastaralni roki stojijo.¹⁴⁶

To je jasno določeno v Zakonu o prevoznih pogodbah v železniškem prometu (ZPPŽP),¹⁴⁷ ki v 73. členu pod naslovom »zadržanje zastaranja« določa, da zastaranje neha teči, ko je prevozniku vročena pisna reklamacija. Zastaranje teče dalje od dne, ko je bil upravičencu vročen pisni odgovor na reklamacijo in so mu bile vrnjene listine, priložene reklamaciji. Poznejše reklamacije pri isti zadevi ne zadržijo zastaranja. Zastaranje pa ne more v nobenem primeru nastopiti, preden ne preteče trideset dni od prejema odgovora na reklamacijo. Gre torej za kombinacijo zadržanja teka zastaranja za čas trajanja reklamacijskega postopka in pogojnega odloga nastopa zastaranja po koncu postopka za toliko časa, da se lahko upravičenec po neuspešnem končanju reklamacijskega postopka pripravi na sodno uveljavljanje svojega zahtevka.

Precej bolj nejasna je ureditev tega vprašanja po Zakonu o prevoznih pogodbah v cestnem prometu (ZPPCP-1).¹⁴⁸ Člen 95 tega zakona je namreč naslovljen »zadržanje zastaranja«, vendar nato v prvem odstavku določa, da se zastaranje *pretrga*, ko je prevozniku vročena pisna reklamacija, ter *znova začne teči* od dne, ko je bil upravičencu vročen pisni odgovor na reklamacijo in so mu bile vrnjene listine, priložene reklamaciji. Zgolj ob upoštevanju formulacije prvega odstavka bi ne glede na drugačen naslov člena morali priti do ugotovitve, da reklamacija v cestnem prometu zastaranje pretrga, in ne le zadrži, saj je izrecno določeno, da zastaranje začne teči znova, torej od začetka. Zanimivo pa je, da drugi odstavek istega člena spet govori o zadržanju zastaranja, in sicer določa, da poznejše reklamacije v isti zadevi ne zadržijo zastaranja. Enako kot pri prevoznih pogodbah v železniškem prometu tretji odstavek istega člena določa, da zastaranje v nobenem primeru ne nastopi, preden ne preteče trideset dni od prejema odgovora na reklamacijo.

Ponesrečena ureditev ZPPCP-1 je delno podedovana iz prej veljavnega jugoslovanskega Zakona o prevoznih pogodbah v cestnem prometu (ZPPCP),¹⁴⁹ ki je v 114. členu določal, da zastaranje *neha teči*, ko je prevozniku vročena pismena reklamacija, *znova pa začne teči* od dneva, ko je bil upravičencu vročen pismeni odgovor na reklamacijo in so mu bile vrnjene reklamaciji priložene listine. Iz besed »neha teči« in »znova začne teči« bi bilo mogoče sklepati, da gre za pretrganje zastaranja, vendar je tedanja sodna praksa dosledno zavzemala stališče, da po določbi 114. člena ZPPCP pride samo do zadržanja zastaranja za čas od vložitve reklamacije do odgovora na reklamacijo, po tem pa se tek zastaralnega roka nadaljuje in rok ne začne

¹⁴⁶ Cigoj, str. 1180.

¹⁴⁷ Uradni list RS, št. 61/00.

¹⁴⁸ Uradni list RS, št. 126/03, 102/07 in 49/11 – ZPCP-2C.

¹⁴⁹ Uradni list SFRJ, št. 2/74, Uradni list RS, št. 126/03 – ZPPCP-1.

teči znova.¹⁵⁰ Domnevamo lahko, da so sodišča to razlago sprejela pod vplivom Konvencije o pogodbi za mednarodni cestni prevoz blaga (CMR),¹⁵¹ po kateri pisni zahtevek pošiljatelja zadrži zastaranje do dneva, ko prevoznik zavrne zahtevo s pisnim sporočilom in vrne zahtevi priložene listine (drugi odstavek 32. člena).¹⁵² Podobno določata konvenciji o mednarodnem železniškem prevozu CIM in CIV.

Predlog sedanjega zakona za prvo obravnavo v Državnem zboru je v 95. členu ohranjal enako formulacijo kot prejšnji jugoslovanski zakon, torej »zastaranje neha teči.«¹⁵³ Kasneje sta bili na predlog Zakonodajno-pravne službe Državnega zbora v prvem odstavku tega člena besedi »neha teči« nadomeščeni s pojmom »se pretrga«. S tem naj bi bilo odpravljeno tudi vsebinsko neskladje z drugim stavkom, ki določa, da zastaranje »začne znova teči.«¹⁵⁴ Sprememba je torej vsebinsko šla v smeri pretrganja, in ne le zadržanja zastaranja. Žal pa temu ustrezno nista bila popravljena tudi naslov člena in formulacija drugega odstavka istega člena. Dokončen odgovor o vprašanju, ali je treba 95. člen ZPPCP-1 razlagati enako kot poprej 114. člen ZPPCP, torej v smislu zadržanja zastaranja, ali pa gre po sedanji ureditvi za pretrganje zastaranja, bo morala dati sodna praksa. V javno dostopnih bazah sodne prakse še ni mogoče najti odločbe, ki bi se opredelila do tega vprašanja.

Tudi Pomorski zakonik (PZ)¹⁵⁵ ter Zakon o obligacijskih in stvarnopравnih razmerjih v letalstvu (ZOSRL)¹⁵⁶ urejata posebne zastaralne roke za zahtevke iz prevozne pogodbe v ladijskem oz. letalskem prometu, vendar ne določata posebnih pravil o zadržanju ali pretrganju zastaranja, tako da se glede teh vprašanj pri tovrstnih prevoznih pogodbah uporabljajo splošna pravila OZ.

¹⁵⁰ Sodba Vrhovnega sodišča SR Slovenije II Ips 222/81 z dne 7. 1. 1982, Poročilo VSS 2/81 str. 10: »Če se med prevozom v cestnem prometu stvari poškodujejo, začne teči enoletni zastaralni rok z izročitvijo poškodovane stvari prejemniku. Vložitev reklamacije zastaranje le zadrži in ga ne pretrga. Po pisnem odgovoru na reklamacijo se zastaranje nadaljuje. Zato se čas, ki je pretekel med izročitvijo poškodovane stvari in vložitvijo reklamacije, všteta v enoletni zastaralni rok do vložitve tožbe.« Glej tudi VSV Rev 31/82, 14. 12. 1982, objavljeno v PiP 3-4/84, str. 88, ter VSSr Prev 129/82, 12. 10. 1982, in VGSSr Pž 297/82, 12. 2. 1982, objavljeno v Bilten VGSSr 4/82, str. 15.

¹⁵¹ Objavljena v Uradnem listu FLRJ – Mednarodne pogodbe, št. 11/58, 1/59, 12/61, 1/63, 4/63 in 12/75; notifikacija nasledstva v Uradnem listu RS, št. 35/1992.

¹⁵² Glej odločbo Vrhovnega gospodarskega sodišča Jugoslavije Sl 730/70 z dne 3. 11. 1970: »Kadar prevoznik v mednarodnem cestnem prometu prizna reklamacijo uporabnika prevoza, da se je blago med prevozom pokvarilo, ne teče zastaralni rok uporabnikove odškodninske terjatve zaradi okvare blaga, dokler prevoznik ne vrne dokumentacije, ki je bila priložena reklamaciji.« Objavljeno v ZSO, 16. 1. 1971. str. 296.

¹⁵³ Predlog Zakona o prevoznih pogodbah v cestnem prometu. EPA 922-III, Poročevalec Državnega zbora, št. 62/03, z dne 26. 7. 2003.

¹⁵⁴ Mnenje 922-III, 24. 9. 2003 [22 – Zakonodajno-pravna služba].

¹⁵⁵ Uradni list RS, št. 120/06 – uradno prečiščeno besedilo, 88/10 in 59/11.

¹⁵⁶ Uradni list RS, št. 27/11 – uradno prečiščeno besedilo.

3.6.4. Postopki zaradi omejevanja konkurence

Zakon o preprečevanju omejevanja konkurence (ZPOMK-1)¹⁵⁷ določa odškodninsko odgovornost podjetja, ki nedopustno omejuje konkurenco z omejevalnimi sporazumi, usklajenimi ravnanji ali z zlorabo prevladujočega položaja na trgu in s tem povzroči škodo potrošnikom ali konkurentom na trgu. Zasebnopravni odškodninski zahtevki zaradi tovrstnih kršitev so lahko zelo pomembni za učinkovito varstvo konkurence, zlasti v primerih, ko je gospodarska korist, ki jo podjetje pridobi z omejevanjem konkurence, večja od globe, ki se mu lahko izreče v upravnem postopku.

Odškodninski zahtevki zaradi kršitev pravil konkurence se uveljavljajo pred sodišči splošne pristojnosti po splošnih pravilih odškodninskega prava. Vprašanje, ali je bila škoda povzročena s kršitvijo določb 6. ali 9. člena ZPOMK-1 ali 101. ali 102. člena Pogodbe o delovanju Evropske unije (PDEU),¹⁵⁸ ima v odškodninskem postopku naravo predhodnega vprašanja. Glede na to, da o tem vprašanju običajno ločeno presojuje že organi za varstvo konkurence, drugi odstavek 62. člena ZPOMK-1 določa, da je pri presojanju odškodninskega zahtevka sodišče vezano na že izdano pravnomočno odločbo, s katero je Javna agencija RS za varstvo konkurence ali Evropska komisija ugotovila obstoj kršitve. Izdana odločba katerega izmed navedenih organov sicer ne pomeni procesne predpostavke za uveljavljanje odškodninskega zahtevka, saj lahko sodišče vprašanje kršenja konkurenčnih določb zakona reši tudi samo. Vendar je postopek ugotavljanja, ali je prišlo do kršitve konkurenčnega prava, običajno kompleksen in dolgotrajen, njegov izid pa ni vnaprej očiten. Ko je aktivirano javnopravno varstvo konkurence, je zato v interesu oškodovanca, da počaka na odločitev organa o kršitvi in šele nato vloži tožbo, saj bo sodišče v odškodninskem postopku vezano na odločbo nacionalnega organa oz. Komisije o ugotovitvi obstoja kršitve in mu tega elementa civilnega delikta ne bo treba dokazovati. Zato se oškodovanci za uveljavljanje odškodninskih zahtevkov navadno odločajo šele po tem, ko je končan postopek pred organi za varstvo konkurence. Da ne bi njihovi odškodninski zahtevki medtem že zastarali, tretji odstavek 62. člena ZPOMK-1 določa, da zastaranje takšnega zahtevka ne teče v času od začetka postopka pred agencijo ali Evropsko komisijo do dneva, ko je ta postopek pravnomočno končan. Vpliv poteka postopka pred agencijo na zastaranje odškodninskih terjatev v ZPOMK-1 je bil urejen na podlagi interpretacij Sodišča Evropske unije v zadevi *Manfredi*¹⁵⁹ in na podlagi predlogov Evropske komisije.¹⁶⁰ V teoriji se ocenjuje, da je ureditev vpliva javnopravnega postopka na zastaranje eno osrednjih

¹⁵⁷ Uradni list RS, št. 36/08, 40/09, 26/11, 87/11, 57/12, 39/13 – odl. US, 63/13 – ZS-K, 33/14 in 76/15.

¹⁵⁸ UL C 326 z dne 26. 10. 2012.

¹⁵⁹ Sodba Sodišča EU z dne 13. 7. 2006 v zadevi Vincenzo Manfredi proti Lloyd Adriatico Assicurazioni SpA (C-295/04).

¹⁶⁰ Vlahek, str. 188.

vprašanj ustreznosti sistema odškodninskega varstva oškodovancev na konkurenčnopravnem področju.¹⁶¹

Zastaranje torej začne teči po splošnem pravilu 352. člena OZ tedaj, ko oškodovanec izve za škodo in povzročitelja, vendar se tek ustavi, ko agencija za varstvo konkurence po uradni dolžnosti izda sklep o uvedbi postopka zoper kršitelja (23. člen ZPOmK-1). Še pred izdajo sklepa o uvedbi postopka pa lahko agencija po 27. členu ZPOmK-1 naslovi na vsako podjetje, družbenike in družbenice, člane organov vodenja ali nadzora ter na osebe, zaposlene pri podjetju, zahtevo za posredovanje podatkov. Ta zahteva še ne povzroči zastaranja odškodninskega zahtevka, saj ni nujno, da ji bo sledila uvedba postopka. Zadržano zastaranje teče dalje od dne, ko postane pravnomočna odločba agencije o ugotovitvi obstoja kršitve (37. člen ZPOmK-1).¹⁶² Za izdajo te odločbe predpisuje zakon instruksijski rok dveh let od dneva izdaje sklepa o uvedbi postopka.

Če se postopek zaradi kršitve pravil konkurence vodi pred Evropsko komisijo, se zastaranje zadrži z dnem, ko Komisija stranke obvesti o začetku postopka za sprejem odločitve o kršitvi 101. in 102. člena PDEU (2. člen Uredbe 773/2004¹⁶³). Komisija lahko izvaja svoja pooblastila za preiskavo v skladu s V. poglavjem Uredbe 1/2003¹⁶⁴ že pred začetkom postopka, vendar ta dejanja po veljavnem slovenskem pravu še ne zadržijo zastaranja. Zastaranje se nadaljuje s pravnomočnostjo odločbe, s katero Komisija ugotovi, da je prišlo do kršitve pravil konkurence (7. člen Uredbe 1/2003).

Uvedbo pravil glede zadržanja zastaranja sicer narekuje tudi Direktiva 2014/104/EU o odškodninskih tožbah zaradi kršitev konkurenčnega prava,¹⁶⁵ ki jo je treba v nacionalne pravne rede prenesti do konca leta 2016. Direktiva določa, da mora zastaralni rok za tovrstne zahtevke znašati vsaj pet let, pri čemer ta rok ne začne teči, dokler kršitev konkurenčnega prava ne preneha ter tožnik ni seznanjen s protikonkurenčnim ravnanjem, nastalo škodo in identiteto kršitelja. Gre torej za subjektivni rok.¹⁶⁶ Direktiva v četrtem odstavku 10. člena od držav članic

¹⁶¹ Vlahek v: Grilc, str. 512–513.

¹⁶² Postopek pred agencijo se lahko konča tudi s sklepom o ustavitvi postopka, če agencija v postopku ne ugotovi kršitve določb konkurence ali če posebne okoliščine kažejo, da postopek ne bi bil smotrni. V takšnem primeru odškodninski postopek ne bi bil utemeljen, zato vprašanje njegovega zastaranja navadno ni relevantno.

¹⁶³ Uredba Komisije (ES) št. 773/2004 z dne 7. 4. 2004 v zvezi z vodenjem postopkov Komisije v skladu s členoma 81 in 82 Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti, UL L 123, 27. 4. 2004, str. 18–24.

¹⁶⁴ Uredba Sveta (ES) št. 1/2003 z dne 16. 12. 2002 o izvajanju pravil konkurence iz členov 81 in 82 Pogodbe, UL L 1, 4. 1. 2003, str. 1–25.

¹⁶⁵ Direktiva 2014/104/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 26. 11. 2014 o nekaterih pravilih, ki urejajo odškodninske tožbe po nacionalnem pravu za kršitve določb konkurenčnega prava držav članic in Evropske unije, UL L 349, 5. 12. 2014, str. 1–19.

¹⁶⁶ Vlahek, str. 189.

zahteva, da zagotovijo, da se zastaralni roki pretrgajo ali prekinejo, če organ, pristojen za konkurenco, sprejme ukrep za namen preiskave ali postopka zaradi kršitve konkurenčnega prava, s katerim je povezana odškodninska tožba. Takšna prekinitev zastaranja preneha najprej eno leto po pravnomočnosti odločbe o kršitvi ali drugačnem zaključku postopka. Države članice imajo torej na izbiro, da v nacionalnem pravu določijo bodisi zadržanje bodisi pretrganje zastaranja zaradi postopkov pred organi za varstvo konkurence. Glede na to, da ZPOmK-1 že določa zadržanje zastaranja za takšen primer, bo treba določbo njegovega 62. člena dopolniti z odlogom nastopa zastaranja, tako da zastaranje odškodninskega zahtevka ne bo moglo nastopiti prej kot eno leto po pravnomočnosti odločbe, s katero se konča postopek pred organom za varstvo konkurence.¹⁶⁷ Dodatna novost je, da po direktivi zadržanje zastaranja povzročijo že posamezni preiskovalni ukrepi pristojnega organa, in ne šele začetek postopka zaradi kršitve. Iz definicije v 8. točki 2. člena direktive pa izhaja, da »organ, pristojen za konkurenco«, pomeni Komisijo ali nacionalni organ, pristojen za konkurenco. Šteti gre, da zastaranje zadržijo tudi dejanja organov za varstvo konkurence iz drugih držav članic, če se nanašajo na isto omejevalno ravnanje, zaradi katerega je oškodovancu nastala škoda.

Direktiva pa skuša spodbuditi oškodovance in kršitelje, da bi odškodnino določili z dogovorom in brez vlaganja tožb. V 49. uvodni izjavi pojasnjuje, da bi morali zastaralni roki za vložitev odškodninskih tožb strankama dopuščati dovolj časa za sporazumno rešitev spora, preden začneta postopek pred nacionalnimi sodišči. Člen 18 direktive v prvem odstavku tako določa, da naj se zastaralni rok glede vložitve odškodninske tožbe pretrga za čas postopka sporazumnega reševanja spora. Pretrganje zastaralnega roka se uporabi le v zvezi s tistimi strankami, ki sodelujejo ali so sodelovale oz. so (bile) zastopane pri sporazumnem reševanju spora. Žal slovenska različica direktive terminološko neustrezno uporablja izraz »pretrganje«, čeprav iz namena in konteksta 18. člena izhaja, da skuša doseči le, da v času postopka sporazumnega reševanja spora zastaranje ne teče.¹⁶⁸ To je razvidno iz naslova člena, ki se glasi »Odložilni učinki in drugi učinki sporazumnega reševanja sporov«, pa tudi iz primerjave z drugimi jezikovnimi različicami direktive, ki uporabljajo izraze, ki pomensko ustrezajo zadržanju zastaranja v smislu slovenskega obligacijskega prava (angl. *suspension*, nem. *Hemmung*,

¹⁶⁷ Glede na nejasno formulacijo četrtega odstavka 10. člena direktive je mogoča tudi drugačna razlaga, in sicer da mora biti tek zastaranja zadržan še vsaj eno leto po pravnomočnosti odločbe agencije, šele po preteku enega leta pa začne teči preostanek zastaralnega roka. Menim, da tolikšno podaljševanje zastaranja ni potrebno, saj je eno leto od pravnomočnosti odločbe zadosten čas za pripravo tožbe v še tako zapletenih primerih, zlasti ker je bilo dejansko stanje v veliki meri ugotovljeno že v postopku pred agencijo, sodišče pa je vezano na pravnomočno odločbo o ugotovitvi obstoja kršitve. Proti pretiranemu podaljševanju zastaralnih rokov v času po pravnomočni ugotovitvi kršitve govori tudi 36. uvodna izjava direktive, po kateri bi države članice morale imeti možnost, da ohranijo ali uvedejo absolutno zastaranje, ki je splošno veljavno, če tek takšnih absolutnih zastaranj dejansko ne onemogoči uveljavljanja pravice do popolne odškodnine ali ga pretirano oteži. Slovensko obligacijsko pravo takih absolutnih zastaralnih rokov ne določa.

¹⁶⁸ Tako izrecno določa hrvaška jezikovna različica direktive. Enako ugotavlja Vlahek, str. 189.

hr. *zastoj*, fr. *suspension*).¹⁶⁹ Uvodna izjava 48 med mehanizmi sporazumnega reševanja sporov omenja zunajsodne poravnave (tudi tiste, pri katerih lahko sodnik razglasi zavezujočo poravnavo), arbitražo in mediacijo ali spravo. Navadni pogovori oz. pogajanja med strankama brez posredovanja nevtralne tretje osebe torej ne spadajo med mehanizme, ki vplivajo na zastaranja. Sprememba slovenske zakonodaje zaradi 18. člena direktive ni potrebna, saj zadržanje zastaranja med trajanjem postopkov mediacije, conciliacije, sprave ipd.¹⁷⁰ določa že 17. člen ZMCGZ. Arbitraža pa zaradi izenačenosti učinkov s tožbo povzroči pretrganje zastaranja.

3.6.5. Zadržanje kazenskega pregona

V primerih, ko je škodni dogodek tudi kaznivo dejanje, je lahko rok zastaranja kazenskega pregona mnogo daljši od zastaralnega roka, ki velja za uveljavljanje odškodninskega zahtevka. Ne bi bilo primerno, da bi povzročitelj škode kazensko odgovarjal, oškodovanec pa od njega zaradi zastaranja ne bi več mogel izterjati odškodnine.¹⁷¹ Zato 353. člen OZ določa, da če je bila škoda povzročena s kaznivim dejanjem, za kazenski pregon pa je predpisan daljši zastaralni rok od splošnega zastaralnega roka za nepogodbene odškodninske odgovornosti, zastara odškodninski zahtevek proti odgovorni osebi, ko izteče čas, ki je določen za zastaranje kazenskega pregona. Ta rešitev je usklajena s pravilom iz drugega odstavka 102. člena ZKP, po katerem se predlog za uveljavitev premoženjskoprnega zahtevka v kazenskem postopku lahko poda najdalj do konca glavne obravnave pred sodiščem prve stopnje, ne glede na roke iz 352. člena OZ (do izteka teh rokov lahko sploh še ni ugotovljen storilec kaznivega dejanja, njegova odgovornost ali celo obstoj kaznivega dejanja oz. njegovi objektivni znaki). Za terjatev za povrnitev iste škode ne moreta veljati dva režima zastaranja hkrati, rok za zastaranje odškodninske terjatve pa ne more biti odvisen od izbire oškodovanca, v katerem (kazenskem ali pravnem) postopku bo uveljavljal odškodnino.¹⁷²

Kateri rok je krajši, je treba v vsakem primeru ugotovljati glede na začetek računanja. Čeprav je rok za kazenski pregon daljši, ta namreč lahko zastara prej, kot se izteče krajši odškodninski zastaralni rok, saj je ta začel teči pozneje, ker je oškodovanec šele kasneje izvedel za dejanje ali storilca.¹⁷³ Zastaranje kazenskega pregona začne teči tistega dne, ko je bilo kaznivo dejanje

¹⁶⁹ Izraz »pretrganje postopka« je neustrezno uporabljen tudi v drugem odstavku 18. člena direktive, kjer bi bil z vidika slovenskega pravnega postopka primernejši izraz »prekinitev postopka«.

¹⁷⁰ Prvi odstavek 3. člena ZMCGZ v točki a določa, da izraz mediacija v tem zakonu pomeni vsak postopek, v katerem stranke prostovoljno s pomočjo nevtralne tretje osebe (mediatorja) skušajo doseči mirno rešitev spora, ki izvira iz pogodbenega ali drugega pravnega razmerja ali je v zvezi z njim, ne glede na to, ali se za ta postopek uporablja izraz mediacija, conciliacija, pomirjanje, posredovanje v sporih ali drug podoben izraz.

¹⁷¹ Cigoj, str. 1172.

¹⁷² Sklep Vrhovnega sodišča RS II Ips 196/2011 z dne 5. 4. 2012, 10. točka.

¹⁷³ Cigoj, str. 1172.

storjeno. Kadar je tek zastaranja odškodninskega zahtevka vezan na zastaranje kazenskega pregona, tudi do zadržanja zastaranja tega zahtevka pride tedaj, ko je zadržano zastaranje kazenskega pregona (tretji odstavek 353. člena OZ). To vprašanje je urejeno v tretjem odstavku 91. člena KZ-1, ki določa, da zastaranje ne teče v času, ko se po zakonu pregon ne sme začeti ali nadaljevati ali ko je storilec nedosegljiv za državne organe. V prvo skupino položajev spadajo pravne ovire, ki za sodišče pomenijo objektivno oviro za sojenje, zlasti obstoj procesne imunitete (poslancev, državnih svetnikov, sodnikov itd.) in prekinitev preiskave v primeru, da obdolženec po storjenem kaznivem dejanju duševno zbolí ali da nastane pri njem duševna motnja ali da zbolí za kakšno drugo hudo boleznijo, zaradi katere se dalj časa ne more udeleževati postopka, ali da je na begu (179. člen ZKP).¹⁷⁴ Med pravne ovire spada tudi čas, ko je konkretni postopek prekinjen zaradi odločanja Ustavnega sodišča o zahtevi za oceno ustavnosti zakona. Poleg pravnih ovir se upoštevajo tudi ovire, ki se nanašajo na obdolženca in zaradi katerih je ta »nedosegljiv za državne organe« oz. nedosegljiv za novo sojenje. Gre zlasti za beg, skrivanje, bolezen obdolženca in podobne okoliščine, ki sojenje onemogočajo.¹⁷⁵ Do posebne oblike podaljšanja zastaralnega roka za uveljavljanje odškodninskega zahtevka pa lahko pride tudi, če je v kazenskem postopku že izdana pravnomočna kazenska sodba, pa je ta nato razveljavljena v postopku z izrednim pravnim sredstvom. V takšnem primeru v skladu z drugim odstavkom 91. člena KZ-1 kazenski pregon v novem sojenju zastara v dveh letih od razveljavitve pravnomočne sodbe.

Navedena pravila o zadržanju zastaranja mora pravdno sodišče uporabiti tudi v primeru, ko kazenskega postopka sploh ni bilo in o vprašanju, ali je bila škoda povzročena s kaznivim dejanjem, odloča samo kot o predhodnem vprašanju. Tu se odpira v teoriji in praksi sporno vprašanje vezanosti civilnega sodišča na kazensko sodbo ter dopustnosti, da civilno sodišče ugotovi obstoj kaznivega dejanja tudi, če se kazensko sodišče o tem vprašanju ni izreklo.¹⁷⁶ Skladno z ustaljeno sodno prakso in pravno teorijo pravdno sodišče sme in mora odločiti o predhodnem vprašanju obstoja kaznivega dejanja le v izjemnih situacijah (npr. storilčeva smrt, storilčeva duševna bolezen, amnestija, umik obtožbe, o katerem oškodovanec ni bil obveščen, vodenje kazenskega postopka zoper neznanega storilca ...), ko kazenskega postopka ni mogoče niti začeti niti končati ali spoznati obdolženca za krivega kaznivega dejanja, pri čemer praviloma tudi ne sme biti dvoma, da je bila škoda povzročena prav s kaznivim dejanjem.¹⁷⁷

¹⁷⁴ Bele, str. 603–604.

¹⁷⁵ Odločba Ustavnega sodišča RS U-I-262/10-18 z dne 23. 6. 2011, 10. odstavek.

¹⁷⁶ Podrobno o tem vprašanju razpravlja sklep Vrhovnega sodišča RS II Ips 196/2011 z dne 5. 4. 2012.

¹⁷⁷ Sodba Vrhovnega sodišča RS II Ips 82/2008 z dne 26. 11. 2009.

3.7. Ovire za uveljavljanje pravic iz menice ali čeka

Za zastaranje meničnih pravnih zahtevkov tudi glede zadržanja zastaranja velja posebna ureditev iz 79. in 80. člena ZM, ki se na podlagi 23. člena ZČ uporablja tudi za zahtevke v zvezi s čekom. ZM določa dva razloga zadržanja zastaranja. V 81. členu so zajete različne ovire, ki upniku preprečujejo uveljavljanje zahtevkov pred sodiščem. Če je bilo upniku v zadnjih treh mesecih pred pretekom zastaralnega roka, bodisi ker je prenehalo sodno poslovanje, bodisi zaradi vojaške službe med vojno, bodisi zaradi višje sile onemogočeno, da uveljavlja svoje menične pravice, zastaranje ne teče, dokler traja ta zapreka. Prav tako zastaranje ne teče, dokler traja stečaj nad upnikovim premoženjem. Ko te ovire odpadejo, se zastaranje ne more končati pred tridesetimi dnevi, kolikor bi mu rok pretekel pred tem časom. Poleg klasičnega zadržanja zastaranja je torej določen še tridesetdnevni odlog zastaranja za primer, ko bi sicer zastaranje nastopilo v krajšem obdobju po prenehanju ovire.

V 82. členu ZM pa je urejen položaj procesno nesposobnih oseb. Če nima oseba, nesposobna za pravljanje, v katerem koli trenutku v zadnjih treh mesecih zastopnika, se ne more končati zastaranje, ki teče zoper njo, pred pretekom treh mesecev od trenutka, ko je postala ta oseba za pravljanje sposobna, ali je dobila zastopnika. Prav to velja tudi za primer, če zastopnik izgubi sposobnost za pravljanje ali če je glede vložene tožbe ali tožbe, ki naj bi se vložila, nasprotje koristi med njim in za pravljanje nesposobno osebo. Zastaranje menične terjatve, ki je del zapuščine ali obremenjuje kako zapuščino, se ne more končati pred pretekom šestih mesecev po pokojnikovi smrti. Za te položaje je torej določen odlog nastopa zastaranja, ki naj zagotovi upravičencu zadosten čas, da sam prevzame upravljanje svojega premoženja.

Ugotovimo lahko, da po meničnem in čekovnem pravu veljajo podobni razlogi za zadržanje zastaranja kot po splošnih pravilih obligacijskega prava. Največja razlika je ta, da ZM ne pozna zadržanja zastaranja med družinskimi člani (358. člen OZ), določa pa posebno pravilo o odlogu preteka zastaranja za terjatve iz zapuščine ali proti zapuščini.

4. Možnost dogovora o zadržanju zastaranja

Ugotovili smo že, da zastaranje terjatev ni določeno samo v interesu dolžnika, ampak tudi v interesu splošne varnosti, da se sporna pravna razmerja sodno razrešijo v razumnem času. Instituta zadržanja in pretrganja zastaranja pa koristita predvsem upniku, saj ga varujeta pred izgubo sodnega varstva terjatve, če te iz upravičenih razlogov ni mogel uveljavljati. Upnik lahko sam doseže pretrganje zastaranja z vložitvijo tožbe, dolžnik pa s priznavo dolga. Skupaj pa lahko upnik in dolžnik zadržita zastaranje s tem, da se spustita v mediacijo o sporni terjatvi. Tek zastaranja je torej v precejšnji meri odvisen od volje in dejanj strank obligacijskega razmerja. Glede na to bi pričakovali, da se stranki v skladu s splošno pogod-

beno avtonomijo lahko dogovorita tudi o tem, da zastaranje med njima določen čas ne bo teklo. Vendar drugi odstavek 339. člena OZ možnost takšnega dogovora izrecno izključuje, saj določa, da s pravnim poslom ni mogoče določiti, da zastaranje nekaj časa ne bo teklo. Takšen dogovor bi bil ničn. Iz 340. člena OZ pa sledi, da se dolžnik ne more vnaprej odpovedati zastaranju, temveč to lahko stori šele potem, ko je do zastaranja že prišlo. Norme o zastaralnih rokih so torej kogentne in stranki se ne moreta dogovoriti za druge oz. dodatne primere zadržanja zastaranja, kot so določeni v zakonu.¹⁷⁸ V teoriji se navaja, da bi pogodbeno podaljševanje zastaralnih rokov oz. odlaganje nastopa zastaranja lahko nasprotovalo razlogom javnega interesa, zaradi katerih je zastaranje določeno.¹⁷⁹ Vendar primerjava v ureditvi v nekaterih drugih pravnih sistemih pokaže, da je takšno stališče slovenske zakonodaje morda preveč togo.¹⁸⁰ Nemški BGB npr. omogoča dogovor o zadržanju zastaranja in ga omejuje samo z zahtevo, da celotna zastaralna doba ne sme trajati več kot trideset let od začetka zakonske zastaralne dobe (§ 202/2 BGB).¹⁸¹ Enako rešitev določa Osnutek skupnega referenčnega okvira evropskega pogodbenega prava (*Draft Common Frame of Reference*) v členu III-7:601. Avstrijski zakon o civilnopravni mediaciji poleg avtomatičnega zadržanja zastaranja terjatve med mediacijo strankam daje možnost, da s pisnim sporazumom razširijo zadržanje zastaranja tudi na druge medsebojne terjatve, ki z mediacijo niso neposredno zajete (§ 22 ZivMediatG).¹⁸²

Velja pa omeniti, da je odložitev zastaranja terjatve po volji strank v slovenskem pravu mogoča na podlagi Konvencije o zastaranju terjatev na področju mednarodnega nakupa in prodaje blaga,¹⁸³ ki v 22. členu ob določitvi načelne nespremenljivosti zastaralnih rokov dolžniku vendarle daje možnost, da kadarkoli med tekom zastaralnega roka ta rok podaljša s pisno izjavo, naslovljeno na upnika. Tako izjavo je mogoče tudi obnoviti. V vsakem primeru pa do zastaranja pride najkasneje v desetih letih od začetka zastaralnega roka. Seveda omenjena konvencija o zastaranju velja samo za mednarodno prodajo blaga (torej pogodbe, za katere

¹⁷⁸ Kranjc v: Juhart, Plavšak (2), str. 454; Varanelli, str. III-IV.

¹⁷⁹ Kranjc v: Juhart/Plavšak (2), str. 454; Raspor, str. 4-5.

¹⁸⁰ Prim. Cigoj, str. 1152-1153.

¹⁸¹ Podrobneje o reformi glej Karmen Lutman, *Institut zastaranja in reforma nemškega obligacijskega prava*. Podjetje in delo, št. 8/2012, str. 1732. O predlogu za uvedbo podobne rešitve v francoskem pravu glej Jerca Kramberger Škerl, *Predlog reforme francoskega obligacijskega prava*. Pravna praksa, št. 1/2007, str. 20.

¹⁸² Namen tega pravila je preprečiti, da bi postopek mediacije obremenjevalo več vzporednih sodnih postopkov, ki sicer ne bi obravnavali istega predmeta kot mediacija, vendar so po pojmovanju strank v tesni medsebojni zvezi in zato lahko ogrožajo uspeh mediacije.

¹⁸³ Ratifikacija: Uradni list SFRJ – MP, št. 5/78, notifikacija nasledstva: Uradni list RS – MP, št. 19/93, ratifikacija protokola o spremembah: Uradni list RS – MP, št. 11/95. Več o mestu konvencije v mednarodnem ekonomskem redu glej M. Kocbek, *Nadaljnja širitev unifikacije in harmonizacije gospodarskega prava*. Pravna praksa, št. 228/1991, str. 10.

velja tudi Dunajska konvencija o mednarodni prodaji blaga¹⁸⁴), ni pa je mogoče uporabiti za presojo drugih, povsem notranjepravnih razmerij.

5. Pretrganje in zadržanje zastaranja v večosebnih razmerjih

V položajih, ko obilgacijsko razmerje ne obstaja samo med enim upnikom in enim dolžnikom, ampak je v njem udeleženi več oseb, se lahko zgodi, da razlog pretrganja ali zadržanja zastaranja nastane samo pri nekaterih od teh oseb. Če gre za deljivo obveznost, je mogoče učinek na zastaranje ločeno presojati za vsakega upnika in dolžnika posebej. V primerih solidarnosti upnikov ali dolžnikov in poročstva pa mora zakon določiti, kako pretrganje in zadržanje zastaranja vpliva na položaj preostalih strank.

5.1. Solidarni dolžniki

Pri solidarnosti na pasivni strani vsak dolžnik solidarne obveznosti odgovarja upniku za celotno obveznost in lahko upnik zahteva njeno izpolnitev, od kogar hoče, vse dotlej, dokler ni popolnoma izpolnjena. OZ v 403. členu določa parcialno delovanje zadržanja in pretrganja zastaranja: če zastaranje ne teče ali je njegov tek pretrgan nasproti enemu dolžniku, teče naprej za druge solidarne dolžnike in se lahko konča. To je razumljivo, saj so razlogi, ki ovirajo tek zastaranja, vezani na določeno osebo, zato ne morejo obremenjevati tudi preostalih dolžnikov. Za pripoznavo dolga kot razlog pretrganja zastaranja to še posebej določa drugi odstavek 402. člena OZ. Vendar zastaranje učinkuje samo v zunanjem razmerju med upnikom in dolžniki, ne pa tudi v notranjem razmerju med solidarnimi dolžniki samimi. Dolžnik, nasproti kateremu obveznost ni zastarala in ki jo je moral izpolniti, ima namreč pravico zahtevati od drugih dolžnikov, nasproti katerim je obveznost zastarala, da mu povrnejo vsak svoj del obveznosti. Zastaranje regresnega zahtevka se torej presoja ločeno od zastaranja solidarne obveznosti.¹⁸⁵

Drugi odstavek 403. člena OZ določa parcialno učinkovanje tudi za odpoved dopolnjenemu zastaranju. Ta učinkuje samo zoper tistega dolžnika, ki se je zastaranju odpovedal (npr. s pisno pripoznavo zastarane terjatve), saj se posamezni dolžnik ne more v imenu drugih sodolžnikov odpovedati ugovoru zastaranja.

¹⁸⁴ Ratifikacija: Uradni list SFRJ – MP, št. 10/1, 1984, notifikacija nasledstva: Uradni list RS – MP, št. 19/93.

¹⁸⁵ Polajnar Pavčnik v: Juhart, Plavšak (2), str. 560.

5.2. Solidarni upniki

Vsak solidarni upnik ima pravico zahtevati od dolžnika izpolnitev celotne obveznosti; vendar obveznost preneha tudi nasproti drugim upnikom, ko je eden izmed njih poplačan. Tudi tu zakon določa parcialno učinkovanje pretrganja in zadržanja zastaranja: če en upnik pretrga tek zastaranja ali če zastaranje nasproti njemu ne teče, to ni v prid drugim upnikom in teče nasproti njim še naprej (prvi odstavek 414. člena OZ). Drugače je glede odpovedi zastaranju, kjer velja generalno učinkovanje: če jo dolžnik izjavi samo nasproti enemu upniku, je odpoved v prid tudi drugim solidarnim upnikom (drugi odstavek 414. člena OZ). Enako je v 413. členu OZ urejeno glede pripoznave dolga: če jo dolžnik poda enemu upniku, je v korist vsem solidarnim upnikom.¹⁸⁶

5.3. Porok

S poroštveno pogodbo se porok nasproti upniku zavezuje, da bo izpolnil veljavno in zapadlo obveznost dolžnika, če ta tega ne bi storil. Porokova obveznost je akcesorne narave in je odvisna od glavne obveznosti. Prvi odstavek 1034. člena OZ zato določa, da z zastaranjem obveznosti glavnega dolžnika zastara tudi obveznost poroka. Lahko pa poroštvo zastara že pred glavno obveznostjo, razen pri solidarnem poroštvu, kjer se je porok zavezal kot porok in plačnik. Zastaranje porokove obveznosti načeloma teče neodvisno od zastaranja obveznosti glavnega dolžnika in nanj ne vplivajo dolžnikova dejanja. Le če je bilo zastaranje obveznosti glavnega dolžnika pretrgano zaradi kakšnega upnikovega dejanja pred sodiščem ali drugim pristojnim organom, opravljenega, da se ugotovi, zavaruje ali izterja terjatev zoper glavnega dolžnika, je s tem pretrgano tudi zastaranje poroštva. To pomeni, da začne zastaranje glavne obveznosti in obveznosti poroka teči znova. Npr. prijava terjatve zoper glavnega dolžnika v stečajnem postopku, začetim nad tem dolžnikom, pretrga zastaranje. To pretrganje pa učinkuje tudi v razmerju do poroka.¹⁸⁷ Višje sodišče v Ljubljani je štel, da po analogiji s tem pravilom velja, da je s tožbo proti glavnemu dolžniku pretrgano tudi zastaranje zahtevka proti zastavnemu dolžniku.¹⁸⁸ Zadržanje zastaranja obveznosti glavnega dolžnika pa nikoli nima učinka nasproti poroku.¹⁸⁹

¹⁸⁶ Polajnar Pavčnik v: Juhart, Plavšak (2), str. 567.

¹⁸⁷ Sklep Višjega sodišča v Ljubljani II Cp 1304/2006 z dne 25. 10. 2006.

¹⁸⁸ Sklep Višjega sodišča v Ljubljani II Ip 2927/2014 z dne 3. 12. 2014.

¹⁸⁹ Kranjc v: Juhart, Plavšak (4), str. 1075–1076.

5.4. Družbeniki družbe z neomejeno odgovornostjo

Za obveznosti družbe z neomejeno odgovornostjo so upnikom subsidiarno odgovorni vsi družbeniki z vsem svojim premoženjem. V skladu s prvim odstavkom 133. člena Zakona o gospodarskih družbah (ZGD-1)¹⁹⁰ terjatve do družbenikov iz obveznosti družbe zastarajo v petih letih po prenehanju družbe ali izločitvi družbenika, razen če terjatev zoper družbo zastara v krajšem roku. Po pravilu iz 134. člena ZGD-1 pretrganje zastaranja proti družbi učinkuje tudi proti družbenikom. Če upnik družbo toži zaradi izpolnitve obveznosti ali če zakoniti zastopnik družbe pripozna obveznost, torej zastaranje začne znova teči tudi v razmerju do osebno odgovornih družbenikov. Drugače je pri zadržanju zastaranja družbe – to proti družbenikom ne učinkuje.

6. Tek zastaranja pravice do odmere in izterjave davka

Zakon o davčnem postopku (ZDavP-2)¹⁹¹ določa posebno ureditev zastaranja pravic, da Finančna uprava Republike Slovenije odmeri in da izterja davek ter pravice zavezanca, da zahteva vračilo preveč plačanega davka.

Člen 125 ZDavP-2 določa, da pravica do *odmere davka* zastara v petih letih od dneva, ko bi bilo treba davek napovedati, obračunati, odtegniti in odmeriti. Pravica do odmere davka na promet nepremičnin in davka na darilo zastara v desetih letih od dneva, ko bi bilo treba davek napovedati, pravica do odmere davka na dediščine pa zastara v desetih letih od pravnomočnosti sklepa o dedovanju. Pravica do *izterjave davka* zastara v petih letih od dneva, ko bi ga bilo treba plačati. V primeru naknadno ugotovljene obveznosti v davčnem nadzoru teče relativni rok zastaranja pravice do izterjave davka od dneva izvršljivosti odmerne odločbe. Pravica zavezanca za davek do *vračila plačanega davka*, ki ga ni bil dolžan plačati, zastara v petih letih od dneva, ko ga je plačal, oz. od pridobitve pravnega naslova, s katerim je bilo ugotovljeno, da ga ni bil dolžan plačati.

V 126. členu ZDavP-2 so urejeni razlogi pretrganja zastaranja:

- Tek zastaranja pravice do odmere davka pretrga vsako uradno dejanje davčnega organa z namenom odmere davka in o katerem je zavezanec za davek obveščen.
- Tek zastaranja pravice do izterjave davka pretrga vsako uradno dejanje davčnega organa z namenom davčne izvršbe in o katerem je bil dolžnik obveščen.

¹⁹⁰ Uradni list RS, št. 65/09 – uradno prečiščeno besedilo, 33/11, 91/11, 32/12, 57/12, 44/13 – odl. US in 82/13.

¹⁹¹ Uradni list RS, št. 13/11 – uradno prečiščeno besedilo, 32/12, 94/12, 101/13 – ZDavNepr, 111/13, 25/14 – ZFU, 40/14 – ZIN-B in 90/14.

- Tek zastaranja pravice do vračila plačanega davka pretrga vsako uradno dejanje davčnega organa ali vsako dejanje, ki ga zavezanec za davek opravi pri davčnem organu z namenom, da doseže vračilo davka.

Razlogi za pretrganje zastaranja so torej določeni ožje od tistih v OZ, zlasti med njimi ni zavezančevega pripoznanja svoje davčne obveznosti. Pretrganje zastaranja pa ima enak učinek na tek roka kot v obligacijskem pravu: po pretrganju začne zastaranje znova teči in se čas, ki je pretekel pred pretrganjem, ne šteje v zastaralni rok. Vendar poleg relativnih zastaralnih rokov ZDavP-2 določa še desetletni absolutni zastaralni rok: davčna obveznost v vsakem primeru preneha, ko preteče deset let od dneva, ko je prvič začelo teči zastaranje pravice od odmere in izterjave. Velja tudi obrnjeno: za davčni organ obveznost za vračilo davka preneha, ko poteče deset let od dneva, ko bi moral biti davek vrnjen. Ureditev zastaranja po ZDavP-2 je z določitvijo absolutnih zastaralnih rokov bolj podobna ureditvi zastaranja v kaznovanih predpisih kot tisti v obligacijskih predpisih. Iz 107. člena tega zakona pa je razvidno, da je drugačen tudi učinek zastaranja: z zastaranjem se davčna obveznost odpiše in s tem preneha. Ne gre torej za civilnopravni položaj, kjer zastarana obveznost obstaja še naprej, a postane neizterljiva.¹⁹²

Davčna zakonodaja je prvotno urejala samo pretrganje, ne pa tudi zadržanja zastaranja. V praksi pa so se pojavljali primeri, ko je davčni dolg zastaral, ker davčni organ zaradi dolgotrajnih sodnih postopkov dlje časa ni mogel opraviti davčne izvršbe. To se je zgodilo zlasti, ko je davčni organ v insolvenčnih postopkih uveljavljal terjatve, ki jih zaradi določb ZFPPIPP ni mogel sam izterjevati, ali ko je čakal, da se v zapuščinskem postopku ugotovijo dediči, ki bodo prevzeli davčne obveznosti zapuščine. Ob koncu teh postopkov je bilo treba zaradi zastaranja izterjave davčne obveznosti že odpisati.¹⁹³ Novela ZDavP-2G¹⁹⁴ je zato na davčnem področju uvedla institut zadržanja zastaranja pravice do izterjave davka (ne pa tudi pravice odmere davka). Zastaranje pravice do izterjave se tako zadrži za čas, ko davčni organ zaradi zakonskih razlogov ali teka sodnih postopkov ne more opraviti davčne izvršbe; čas, ki je pretekel pred zadržanjem, pa se všteje v zastaralni rok, ki ga določa zakon. V nasprotju s pretrganjem zadržanja zastaranja vpliva tudi na desetletni absolutni zastaralni rok. Šesti odstavek 126. člena ZDavP-2 določa, da se čas zadržanja ne šteje v čas desetletnega zastaralnega roka. Sedmi odstavek istega člena pa razlog zadržanja zastaranja absolutnega roka posredno določa tudi za pravico do vračila davka: če zavezanec v postopku sodnega varstva izpodbija svojo davčno obveznost, se čas sodnih postopkov ne šteje v čas zastaralnega roka. Drugače kot v obligacijskem

¹⁹² Glej pritrdilno ločeno mnenje sodnika Testena, ki se mu pridružuje sodnik dr. Fišer, k sklepu Ustavnega sodišča RS U-I-45/99 z dne 6. 12. 2001. Glej tudi odklonilno ločeno mnenje sodnika dr. Čebulja v isti zadevi.

¹⁹³ Predlog Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o davčnem postopku, prva obravnava. EVA 2013-1611-0077, 26. 9. 2013, str. 32.

¹⁹⁴ Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o davčnem postopku, Uradni list RS, št. 111/13.

pravu ima torej na davčnem področju sprožitev sodnih postopkov za posledico zadržanje, in ne pretrganja zastaranja.

V 126.a členu ZDavP-2 je določen še razlog, ki izključi zastaranje davčne obveznosti. V nobenem primeru davčna obveznost, razen zamudnih obresti, ne preneha, če je davčni dolg zavarovan s hipoteko in če je pred potekom zastaranja pravice do izterjave vložen predlog za izvršbo na nepremičnino. V takšnem položaju davčna obveznost preneha šele s poplačilom iz prodaje nepremičnine v izvršilnem postopku.

Literatura

- Bele, Ivan, *Kazenski zakonik s komentarjem: splošni del*, Ljubljana: GV Založba, 2001.
- Brus, Marko, *Uvod v zasebno pravo: splošni del civilnega prava*, Ljubljana: GV Založba, 2011.
- Cigoj, Stojan, *Komentar obligacijskih razmerij, II. knjiga*, Ljubljana, ČZ Uradni list SRS, 1984.
- Damjan, Matija, *Učinek mediacije na tek rokov*, Pravniki, št. 1–3/2008, str. 37–62.
- Grilc, Peter (ur.), *Zakon o preprečevanju omejevanja konkurence (ZPOmK-1) s komentarjem*, Ljubljana: GV Založba, 2009.
- Juhart, Miha, Plavšak, Nina (ur.), *Obligacijski zakonik s komentarjem, 2. knjiga*, Ljubljana: GV Založba, 2003.
- Juhart, Miha, Plavšak, Nina (ur.), *Obligacijski zakonik s komentarjem, 4. knjiga*, Ljubljana: GV Založba, 2004.
- Kastelic, Sabina, *Pravočasnost tožbe, vložene na nepristojno sodišče*, Pravna praksa, št. 26/2014, str. 6–7.
- Koziol, Helmut, Bydlinski, Peter, Bollenberger, Raimund (ur.), *Kurzkommentar zum ABGB, 4. Auflage*, Dunaj: Verlag Österreich, 2014.
- Lapajne, Stanko, *Spori o osnovnih pojmih prava zastaranja (s poskusom rešitve)*, Zbornik znanstvenih razprav, letnik 7, 1929/30, str. 103–126.
- Raspor, Andrija, *Zastara: sistemski prikaz po Zakonu o obveznim odnosima i po drugim zakonima, sa sudskom praksom*, Zagreb: Informator, 1982.
- Sajovic, Bogomir, *Osnove civilnega prava: splošni del*, Ljubljana: ČZ Uradni list Republike Slovenije, 1994.
- Schulze, Reiner, et al., *Bürgerliches Gesetzbuch: Handkommentar. 8. Auflage*, Baden-Baden: Nomos, 2014.
- Štefančič, Klemen, *Prijava in plačilo terjatev v insolvenčnih postopkih*, Pravna praksa, št. 19/2011, str. 22.
- Ude, Lojze, Galič, Aleš (ur.), *Pravdni postopek: zakon s komentarjem, 2. knjiga*, Ljubljana: Uradni list RS, GV Založba, 2006.
- Varanelli, Luigi, *Zastaranje obveznosti: nov pogled na star institut*, Pravna praksa, št. 7-8/2007, Priloga, str. II–VI.

- Vlahek, Ana, Nova Direktiva 2014/104 o nekaterih pravilih glede odškodninskih zahtevkov in postopka zaradi kršitev evropskega in nacionalnega antitrusta, v: Grilc, Peter (ur.), *Izbrani vidiki razvoja slovenskega gospodarskega in civilnega prava od srede 20. stoletja do danes: liber amicorum Bojan Zabel*, Ljubljana: Pravna fakulteta, 2015, str. 171–200.
- Zalar, Aleš, Jovin Hrastnik, Bojana, Damjan, Matija, Ude, Lojze, Mežnar, Špela, Vlahek, Ana, *Zakon o alternativnem reševanju sodnih sporov (ZARSS) s komentarjem, Zakon o mediaciji v civilnih in gospodarskih zadevah (ZMCGZ) s komentarjem, Zakon o arbitraži (ZArbit) s pojasnili*, Ljubljana: GV Založba, 2010.
- Žiberna, Jožko, *Menica*, 7., spremenjena izd., Ljubljana: Gospodarski vestnik, 1999.
- Zupančič, Karel, Žnidaršič Skubic, Viktorija, *Dedno pravo*, 3., spremenjena in dopolnjena izd., Ljubljana: Uradni list Republike Slovenije, 2009.
- Žnidaršič Skubic, Viktorija, *Dedovanje v istospolni partnerski skupnosti*, Podjetje in delo, št. 6-7/2008, str. 1533.